

Vzkriesenie Ježiša/Zmŕtvychvstanie Ježiša - (*Matúš 28,1-10; Marek 16,1-8; Lukáš 24,1-12; Ján 20,1-18; Evanjelium podľa Petra 9,34-37; 9,38-42; 11-13,57; Nikodémovo evanjelium 13,1-3; Legenda aurea*); Kristus vstal z mŕtvych tretí deň po svojom utrpení (*Legenda aurea*, 294); po sobote, na úsvite v prvý deň prišla *Mária Magdaléna* a iná *Mária* (*Matúš 28,1*), *Mária Jakubova* a *Salome* (*Marek 16,1*), *Johana* (*Lukáš 24,10*), *Mária Magdaléna* sama (*Ján 20,1*), *Mária Magdaléna* s priateľkami (*Evanjelium podľa Petra 12,50-51*), ženami (*Nikodémovo evanjelium 13,1-2*) pozrieť hrob; nakúpili voňavých vecí s úmyslom, že ho pomazú (*Marek 16,1*); v tom nastalo veľké zemetrasenie, Pánov anjel zostúpil z neba, odvalil kameň z Kristovho hrobu a sadol si naň; žiaril ako blesk a rúcho mal biele ako sneh; strážcovia sa pred ním chveli strachom a ostali ako mŕtvi (*Matúš 28,1-4*); ženy sa čudovali, že je hrob otvorený, lebo kameň bol veľmi veľký; vošli do hrobu a našli tam anjela sediaceho na pravej strane, ktorý im povedal, aby sa nebáli (*Marek 16,3-4*); zbadali dvoch mužov v žiariacom rúchu, ale Ježišovo telo nenašli (*Lukáš 24,3-4*); *Mária Magdaléna* sa vrátila po *Petra* a Ježišovho milovaného učeníka, lebo si myslela, že Krista vzali z hrobu a odniesli ho nevedno kam; *Ján* prišiel prvý, ale našiel len plachty; nebola tam ani šatka, ktorú mal Ježiš na hlave, lebo bola zvinutá na inom mieste; vtedy vošiel aj druhý učeník a aj on uveril, že mal vstať z mŕtvych a učeníci sa vrátili domov; *Mária Magdaléna* zostala pri hrobe a plakala; potom sa nahla do hrobu a uvidela jedno ho pri hlave a druhého pri nohách; spýtali sa, prečo plače, a on im odpovedala, že preto, lebo si myslí, že vzali Ježišovo telo a položili ho nevedno kam (*Ján 20,2-13*); anjel či anjeli prichádzajúcim povedali, aby sa nebáli, lebo Ježiš vstal z mŕtvych a ukázali im, kde ležalo jeho telo (*Matúš 28,5-6*); prikázali im, aby zvestovali učeníkom i Petrovi, že Kristus odišiel do Galiley a tam ho stretnú (*Marek 16,7*); ako ženy odchádzali, stretol sa s nimi a oni odstúpili, objali mu nohy a klaňali sa mu; Ježiš im povedal, aby povedali jeho bratom, že ho stretnú v Galilei (*Marek 28,9*); apoštolom sa slová o vzkriesení zdali bájkou a neverili im; len Peter sa vrátil k hrobu a divil sa, čo sa stalo (*Lukáš 24,11-12*); Kristus sa najprv ukázal *Márii Magdaléne*, potom ženám, odchádzajúcim od jeho hrobu, neskôr Petrovi, dvom učeníkom na ceste do *Emauz* a potom ešte desať razy pri rôznych príležitostiach; jeho zmŕtvychvstanie potvrdili *Annášovi* a *Kaifášovi*, *Jozefovi z Arimatie* a *Gamalielovi Simeonovi* synovia *Carinus* a *Leucius* (*Legenda aurea*, 300-305)

Keď bolo po (gréč. opse = neskoršie) **sabate, na úsvite prvého dňa v týždni prišla Mária Magdaléna a iná Mária pozrieť si hrob** (*Matúš*). **Keď sa pominul sabat, Mária Magdaléna a Mária Jakubova i Salome nakúpili voňavé oleje** (gréč. arómata = vonné zmesi) **a išli ho pomazať**. V prvý deň týždňa, skoro ráno, po východe slnka, prišli (gréč. erchontai = prichádzajú) **k hrobu a hovorili si: „Kto nám odvalí kameň od vchodu do hrobu?“ Ale keď sa pozreli, videli, že je kameň odvalený; bol totiž** (gréč. gar) **veľmi veľký** (*Marek*). V prvý deň týždňa (po sabate/sobote) **zavčas ráno prišli k hrobu** (*Mária Magdaléna, Jana a Mária Jakubova*) **a priniesli voňavé oleje, čo si pripravili**. Kameň našli od hrobu odvalený, vošli dnu, ale telo Pána (gréč. sóma tou Kyriou; gréc. Kyrios = Pán) **nenašli** (*Lukáš*). **Ráno, prvého dňa v týždni** (gréč. té de mia tón sabbatón = dosl. v deň jedna po sabate [vo význame prvý deň týždňa]), **ešte za tmy** (gréč. prói skotias), **prišla Mária Magdaléna k hrobu a videla, že je kameň hrobu odvalený** (gréč. tón lithon érmenon). **Bežala teda k Šimonovi Petrovi a k inému učeníkovi, ktorého mal Ježiš tak rád** (odkaz na *apoštola Jána*), **a povedala im: „Odniesli** (gréč. éran) **Pána** (gréč. tón Kyrion) **z hrobu a nevieme** (gréč. úk oidamen), **kde ho uložili**. Peter a ten druhý učeník **sa zobrali** (gréč. exélthen ún) **a išli** (gréč. érchonto) **k hrobu**. Bežali obaja, ale ten druhý učeník bežal rýchlejšie, **predbehol Petra a prišiel k hrobu prvý**. Nahol sa a videl tam položené plachty (gréč. ta othonia = plátno [vo význame pásy plátna]); dnu však nevšimol. Potom prišiel aj Šimon Peter, ktorý ho nasledoval (gréč. akolúthón autó = dosl. idúci za ním), **a vošiel do hrobu**. Videl tam položené plachty (gréč. keimata ta othonia = pásy látky) **aj šatku** (gréč. to súdarion - tzv. potné rúško), ktorú mal Ježiš na hlave. Lenže tá nebola pri plachtách, lež osobitne zvinutá na inom mieste. Vtedy vošiel aj druhý učeník, ten, čo prišiel k hrobu prvý, a uvidel i uveril. Ešte totiž (gréč. údepo gar) **nechápali Písmo** (gréč. grafé), **že musí vstať z mŕtvych** (gréč. dei auton ek nekron anasténai). **Potom sa učeníci vrátili domov** (*Ján*). Po sabate: sabat končil okolo šiestej hodiny večer, keď sa na nebi ukázali prvé tri hviezdy; vtedy mohli obchodníci otvoriť a ženy mohli kúpiť arómata - zmes korenia, vonné oleje či balzamy; cieľom vonných látok bolo obmedziť zápach mŕtvol a spomaliť rozklad; príslovka opse = neskoršie, použitá ako predložka, znamená, že návšteva sa uskutočnila na úsvite, skoro ráno. Išli ho pomazať : židovské pomazanie mŕtveho presne určuje *Mišna Šabbat 23,5*: „Pripraví sa všetko, čo je potrebné pre mŕtve telo. Pomazú ho a opláchnu...“ (pozri *Snímanie z kríža, Kristus na večeri u farizeja Šimona/Žena hriešnica*). Totiž: gréc. gar; celá veta sa zdá iba dodatočným oznámením už známeho faktu; jej skutočným cieľom je upozorniť alebo odkázať na určitú dôležitú myšlienku: kameň bol veľmi veľký, aby sa dal zvnútra či zvonku, ľahko a nepozorovane odstrániť

(pozri *Ukladanie do hrobu*); zdôraznenie zázraku vzkriesenia Pána z mŕtvych. Priniesli voňavé oleje, čo si pripravili : podľa tejto verzie Ježišovo telo nebolo doposiaľ pomazané, iba naráchlo zabalené do plátna a uložené cez sabat, kedy bol deň pokoja (pozri *Snimanie z kríža*). Telo Pána: gréc. Kyrios/Pán = titul Boha, ktorému zodpovedá hebr. Adonaj/Môj Pán, ktorý nahrádzal meno Jahve). Nevieme: množné číslo slovesa, hoci v scéne vystupuje iba Mária Magdaléna, býva vysvetľované ako odraz ranej tradície o ženách pri hrobe. Osobitne zvinutá na inom mieste : starostlivé uloženie pásov plátna zrejme súčasťou obrany proti tvrdeniu, že hrob bol vykradnutý. Uvidel i uveril : podľa interpretov „druhý učeník“, apoštol Ján, charakterizuje kontemplatívnu podobu cirkvi, zatiaľ čo apoštol Peter zastupuje podobu oficiálnu.

V tom nastalo veľké zemetrasenie (gréc. seismos), lebo z neba zostúpil Pánov anjel, pristúpil, odvalil kameň a sadol si naň. Jeho zjav bol ako blesk a jeho odev biely ako sneh (*Matúš*). Keď vošli do hrobu (do pohrebnej jaskyne; pozri *Ukladanie do hrobu*), na pravej strane videli sedieť mladíka (gréc. neaniskos) oblečeného do bieleho rúcha a naľakali sa (gréc. ekthambeisthai; *Marek*). Ako nad tým (že telo Pána chýba) rozpačito (gréc. aporeó = som rozpačitý) uvažovali, zastavili sa pri nich dvaja muži (gréc. dyo andres) v žiarivom (gréc. exastraptó = žiarim) odev. Zmocnil sa ich strach i sklonili tvár k zemi (*Lukáš*). Ale Mária (Magdaléna) stála vonku pri hrobe (potom čo Peter a Ján odišli domov) a plakala. Ako tak plakala, nahlala sa k hrobu a uvidela dvoch anjelov v bielom sedieť tam, kde bolo predtým uložené Ježišovo telo, jedného pri hlave, druhého pri nohách... (ďalej *Noli me tangere; Ján*). Veľké zemetrasenie: gréc. seismos; v súvislosti so vzkriesením má výraz *apokalyptické* súvislosti

Strážnici sa zachveli (gréc. eseisthésan) od strachu z neho a ostali ako mŕtvi (*Matúš*).

Anjel sa prihovoral k ženám: „Vy sa nebojte! Viem, že hľadáte Ježiša, ktorý bol ukrižovaný. Niet ho tu, lebo vstal , ako povedal. Poďte, pozrite si miesto kde ležal. A rýchlo choďte povedať jeho učeníkom: „Vstal z mŕtvych a ide pred vami do Galiley. Tam ho uvidíte (odkaz na sľub v 26,22). „Hľa, povedal som vám to.“ (*Matúš*). On sa im prihovoral: „Neľakajte sa! Hľadáte Ježiša Nazaretského, ktorý bol ukrižovaný (gréc. staurún = ukrižovať). Bol vzkriesený (gréc. égerthé [božské pasívum]). Nieto ho tu. Hľa, miesto, kde ho uložili. Ale choďte a povedzte jeho učeníkom a Petrovi: „Ide pred vami do Galiley. Tam ho uvidíte, ako vám povedal“ (*Marek*). Ale oni (dvaja muži, anjeli) sa im prihovrali: „Prečo hľadáte živého medzi mŕtvymi? Niet ho tu. Vstal z mŕtvych. Spomeňte si (gréc. mimnéskomai), ako vám povedal (gréc. kathós eipen [naplnenie prorocstva]), keď bol ešte v Galilei: „Syna človeka musia vydať do rúk hriešnych ľudí a ukrižovať, ale on tretieho dňa vstane z mŕtvych“ (gréc. anasténai = vstať z mŕtvych; pozri *Zbožné ženy pri hrobe; Lukáš*). Oni (dvaja anjeli) sa jej (Márie Magdalény) opýtali: „Žena, prečo plačeš?“ Vravela im: „Odniesli môjho Pána a neviem, kde ho položili“ (pozri *Noli me tangere; Ján*). Hľa, povedal som vám t: potvrdenie pravdivosti slov; veta zrejme slúži na odvrátenie podozrenie, že celú udalosť zinscenovali učeníci). Tam ho uvidíte, ako vám povedal: odkaz na Ježišove slová počas *Poslednej večere* (14,28): „Ale až budem zobudený (gréc. to égerthénai) vás predídem (gréc. proagein = predísť) do Galiley.“

Rýchlo (ženy) vyšli z hrobu a so strachom i s veľkou radosťou bežali to oznámiť jeho učeníkom (*Matúš*). Vyšli a utekali od hrobu, lebo sa ich zmocnila hrôza a strach. A nepovedali nikomu nič (gréc. údeni úden; dvojité zápor: nikomu nič; zdôraznenie myšlienky), lebo (gréc. gar = lebo, totiž) sa báli (ženy svoju úlohu zvestovať správu nesplnia; *Marek*). Ale oni, keď vyšli z hrobu, utiekli a stále sa triasli a chveli, lebo sa báli. Ale všetko, čo im bolo nariadené, stručne oznámili tým, kto boli s Petrom (*Marek*, tzv. *krátky záver*). Čo im bolo nariadené, stručne oznámili: tzv. *krátky záver* v Markovom evanjeliu po verši 16,8 v niektorých gréckych, latinských, sýrskych a koptských rukopisoch; chýba v najlepších gréckych rukopisoch (Sinajský a Vatikánsky); tzv. *dlhší záver*, známy ako „*Marek 16,9-20*“; tento záver poznal v 2.st. kresťanský apologeta Tatianos (žiak Justína Mučeníka) a cirkevný otec *Irenej Lyonský* a je pokladaný ako „autentický pozostatok prvej kresťanskej generácie“

Tu sa rozepamätali na jeho slová, vrátili sa od hrobu a toto všetko zvestovali Jedenástim i všetkým ostatným (gréc. hoi lopoi = zvyšok). Bola to Mária Magdaléna, Jana a Mária Jakubova. A s nimi aj iné ženy to rozprávali apoštolom (*Lukáš*).

Keď (ženy) odišli, prišli do mesta niektorí zo stráže (Božieho hrobu) a oznámili veľkňazom, čo sa stalo. Tí sa zišli so staršími, poradili sa a dali vojakom veľa peňazí so slovami:

„Tak vravte: „V noci prišli jeho učeníci a kým sme my spali, oni nám ho ukradli.“ A keby sa to dopočul vladár, my ho uchlácholíme a postaráme sa, aby sa vám nič nestalo.“ Oni vzali peniaze a urobili tak, ako ich poučili. A toto sa hovorí medzi Židmi až do dnešného dňa (*Matúš*). Poradili sa: úkladný plán Židov s Ježišom sa nazýva v pašiových súvislostiach gréc. symbúlion = rozhodnutie. Až do dnešného dňa: podľa bádateľov veta naznačuje, že medzi udalosťou a písaním evanjelia uplynul dlhší čas (pozri *Povolanie Matúša*).

A hľa, Ježiš im (ženám) išiel v ústrety a oslovil ich: „Pozdravujem vás!“ Ony pristúpili (gr. proselthúsai), objali mu nohy a klaňali sa mu (gr. proskynésan). Tu im Ježiš povedal: „Nebojte sa! Chodte a oznámte mojim bratom, aby išli do Galiley; tam ma uvidia.“ (pozri *Zbožné ženy pri hrobe; Matúš*). Potom sa zjavil (ženám) aj sám Ježiš a od východu až do východu po nich poslal svätú a nepominuteľnú (velebnosť) večnej spásy. Amen (*Marek, tzv. krátky záver*). Keď to (Mária Magdaléna) povedala (anjelom, že nevie, kde je telo Pána), obrátila sa a uvidela tam stáť Ježiša; no nevedela, že je to Ježiš... (ďalej *Noli me tangere; Ján*). Objali mu nohy a klaňali sa mu: gréc. proskynésan = klaňali sa; zdôraznenie uctievania ako správneho postoja k Ježišovi, Synovi Božiemu (pozri *proskynéza*).

Keď ráno v prvý deň týždňa, z ktorej kedysi vstal z mŕtvych, zjavil sa Márii Magdaléne, z ktorej kedysi vyhnal sedem zlých duchov. Ona išla a zvestovala to tým, čo s ním bývali a teraz boli smutní a plakali. Ale oni, keď počuli, že žije a že ho videla, neverili (*Marek*). Ale im sa zdali tieto slová (žien) ako plané reči (gréc. léros = táranina) a neverili im (pozri *Zbožné ženy pri hrobe*). No Peter vstal a bežal k hrobu. Keď sa nahol dnu, videl tam len plachty (gréc. ta othonia mona = len pásy látky). I vrátil sa domov a čudoval sa (gréc. thaumazó = čudujem sa), čo sa stalo (*Lukáš*).

Potom sa v inej podobe zjavil dvom z nich na ceste, keď išli na vidiek. Aj oni to išli zvestovať ostatným, ale ani im neverili... (ďalej *Cesta do Emauz; Marek*).

Jedenásti učeníci (už bez *Judáša Iškariotského*) odišli do Galiley na vrch (neupresnený), kam im Ježiš rozkázal. Keď ho uvideli, klaňali sa mu, no niektorí (gréc. hoi) pochybovali (gréc. distázó = pochybujem). Ježiš pristúpil (gréc. proselthón) k nim a povedal: „Daná je mi všetka moc na nebi i na zemi (odkaz na *Daniela 7,14a*). Chodte teda a urobte učeníkmi (gréc. sloveso mathéteucin < mathétēs = učeník) všetky národy (gréc. panta ta ethné [zrejme v zmysle pohanía, hebr. gojjim]) a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a učte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia tohto veku“ (*Matúš*). Napokon sa zjavil samým Jedenástim, kde sedeli pri stole, a vyčítal im neveru a tvrdosť srdca, že neverili tým, čo ho videli vzkrieseného. A povedal im: „Chodte do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu. Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený; ale kto neuverí, bude odsúdený. A tých, čo uveria, budú sprevádzať tieto znamenia: v mojom mene budú vyhánat' zlých duchov, budú hovoriť novými jazykmi, hady budú brať do rúk a ak niečo smrtonosné vypijú, neuškodí im; na chorých budú vkladat' ruky a tí ozdravejú“ (*Marek, tzv. dlhší záver, známy ako "Marek 16,9-20"*). Večer v ten istý deň v týždni (gréc. úsés ún opsias té hémera ekeinē [čo sa zjavil Márii Magdaléne]), keď boli učeníci (gréc. hopú ésan hoi mathétai) zo strachu pred Židmi zhromaždení za zatvorenými dverami, prišiel Ježiš, stal si doprostred a povedal im: „Pokoj vám!“ (gréc. eiréne hymin). Ako to povedal (gréc. kai túto eipón), ukázal im ruky a bok. Učeníci sa zaradovali (gréc. tharseite = byť dobrej mysli), keď videli Pána. A znova im povedal: „Pokoj vám! Ako (gréc. kathós) mňa poslal Otec, tak (gréc. kagó) aj ja posielam vás (odkaz na verš 17,18).“ Keď to povedal, dýchol (gréc. enefysésen) na nich a hovoril: „Prijmite Ducha Svätého (gréc. labete to pneuma). Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte (gréc. kratein = zadržať), budú zadržané (*Ján*). Krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého: trinitárne vyjadrovanie zrejme odráža spôsob myslenie ranej cirkvi, nie Ježišovo vyjadrovanie (pozri *Svätá Trojica*). Ja som s vami: odkaz na *Izaiáša (7,14; 8,8; pozri Immanuel/Emanuel)*; Do skončenia tohto veku: rozdelenie na "tento vek/svet" a "budúci vek/svet" zodpovedá židovským apokalyptikám; vyjadrenie trvalej prítomnosti vzkrieseného Pána medzi kresťanmi. Zatvorenými dverami: zjavenie v miestnosti so zatvorenými dverami ako dôkaz Ježišovho víťazstva nad ľudskými obmedzeniami; hoci meno Emauz sa tu nespomína, výtvarné umenie pasáz použilo ako tretí variant Večere v Emauzoch.

Tomáš, jeden z Dvanástich, nazývaný Didymus, nebol s nimi, keď prišiel Ježiš... (pozri *Neveriaci Tomáš; Ján*).

Ježiš urobil pred očami svojich učeníkov ešte mnoho iných znamení (gréc. semeia), ktoré nie sú zapísané v tejto knihe. Tieto som však zaznamenal (gréc. tauta de gegraphai), aby ste verili (gréc. hina episteuete), že Ježiš je Mesiáš (gréc. ho Christos), Boží Syn (gréc. Hyios tú theú), a aby ste vierou mali život v jeho mene (večný život; Ján).

Ježiš sa opäť zjavil (gréc. efaneróren < faneroó = zjavuje sa) svojim (gréc. heautom) učeníkom, (a to) pri Tiberiadskom mori... (ďalej Zázračný rybolov II.; Ján).

...Keď poraňajkovali (tom, čo sa Ježiš zjavil učeníkom pri Tiberiadskom mori a po zázračnom rybolove), Ježiš sa opýtal Šimona Petra: „Šimon, syn Jánov, miluješ ma (gréc. agapais < agapáo = milujem, mám rád) väčšmi ako títo?“ Odpovedal mu: „Áno, Pane, ty vieš, že ťa mám rád“ (gréc. filo se < filéo = mám rád, mám záľubu). Ježiš mu odpovedal: „Pas (gréc. boske = pász, sýtiť, kŕmiť) moje baránky“ (gréc. ta arnia). Opýtal sa ho aj druhý raz: „Šimon, syn Jánov, miluješ ma (gréc. agapais)?“ On mu odpovedal: „Áno, Pane, ty vieš, že ťa mám rád“ (gréc. filo se). Ježiš mu odpovedal: „Pas (gréc. poimaine = pász, starať sa) moje ovce (gréc. ta probata)!“ Pýtal sa ho po tretí raz: „Šimon, syn Jánov, máš ma rád (gréc. filéis me)?“ Petra zarmútilo, že sa ho spýtal po tretí raz: „Máš ma rád?“, a povedal mu: „Pane, ty vieš všetko, ty dobre vieš, že ťa mám rád“ (gréc. filo se). Ježiš mu povedal: „Pas moje ovce (pozri Kristus poveruje Petra; Ján)!“ Miluješ ma: gréc. výraz apagó = milujem, ktorý dva razy používa Ježiš, má silnejší obsah ako fileó = mať rád, mať v obľube; Peter po predošlom zlyhaní na dvore Kaifášovho paláca (pozri Ježiš pred Kaifášom) nemá odvahu použiť vrúcnejší výraz; niektorí interpreti v slovách hľadajú skrytý význam, väčšina si myslí, že ide o Jánov zvyk používať synonymá. Väčšmi ako títo: niekedy sa objavujú názory, že ide o porovnanie Petrovej lásky k učeníkom s láskou, ktorú cíti k Ježišovi; potom by bolo znenie „miluješ ma viac ako týchto?“; v tom prípade zmyslom otázky nie je, či Peter miluje Ježiša viac ako ho milujú ostatní učeníci. Pas moje baránky: rôzne výrazy pre pász (gréc. boske, poimane) vysvetľujú interpreti opäť Jánovou záľubou v synonymách; zrejme rovnaký dôvod zrejme majú dva odlišné výrazy probata/ovce a arnia/baránky. Spýtal po tretí raz: trojnásobným vyznaním lásky odčíňuje Peter trojnásobné zapretie Ježiša v Kaifášovom paláci (pozri Peter zapiera Krista); trojité vyznanie pred svedkami môže naznačovať vstúpenie do nejakého záväzného vzťahu. Pas moje ovce: Petrova láska k Ježišovi sa musí prejaviť pripravenosťou stať sa rovnako dobrým pastierom veriacich: „Ja som prišiel, aby mali život a aby ho mali v hojnosti“ (10,10); „Ja som dobrý pastier. Dobrý pastier život kladie za ovce“ (10,11); „Poznám svoje (ovce) a moje (ovce) poznajú mňa“ (10,14); „Mám aj iné ovce, ktoré nie sú z tohto ovčince...bude len jedno stádo, len jeden pastier“ (10,16; pozri Dobrý pastier)

...Veru (gréc. amén), veru, hovorím ti: Keď si bol mladší, sám si sa opásal a chodil si, kade si chcel. Ale keď zostarneš, vystrieš ruky, iný ťa opáše a povedie, kam nechceš.“ A to povedal, aby naznačil, akou smrťou oslávi Boha. A ako povedal, vyzval ho: „Pod' za mnou!“ Peter sa obrátil a videl, že za nimi ide učeník, ktorého Ježiš miloval, ten, čo sa pri večeri naklonil k jeho hrudi a spýtal sa: „Pane, kto ťa zradí (pozri Posledná večera)?“ Keď ho teda Peter zazrel, povedal Ježišovi: „Pane, a čo bude s týmto?“ Ježiš mu odpovedal: „Ak chcem, aby zostal, kým neprídem, čo teba do toho? Ty pod' so mnou!“ A tak sa medzi bratmi rozchýrila reč (gréc. hutos ho logos), že ten učeník neumrie. No Ježiš mu nepovedal: „Neumrie,“ ale: „Ak chcem, aby zostal, kým neprídem, čo teba do toho?“ To je ten učeník, ktorý o všetkom vydáva svedectvo (gréc. ho martyron peri tútón; gréc. martyron = svedectvo) a to všetko napísal (gréc. ho grapsas tauta = dal zapísať). A vieme, že jeho svedectvo je pravdivé. Ale Ježiš urobil ešte veľa iného. Keby som to mal dopodrobna rozpísať, myslím, ani na svete by nebolo dost' miesta na knihy, ktoré by bolo treba napísať (Ján). Naznačil, akou smrťou oslávi Boha: hoci zrejme ide o adaptáciu nejakého príslovia, slová „kým si bol mladší...“ súvisia Petrovým vzťahom k Ježišovi pred jeho smrťou a zmŕtvychvstaním, a obrat „kým zostarneš“ sa spája s Petrovou bezvýhradnou láskou v neskoršom živote (pozri Povolanie prvých učeníkov). Čo teba do toho: Ježišovu príkru odpoveď vyvolali Petrove nemiestne obavy o osud Jána, nie Petrova hlúposť; podobná bola reakcia na matkinu prosbu počas Svadby v Káne Galilejskej: obaja (apoštol a matka) sa nemajú čo starať o veci prináležiace do kompetencie Boha.

-o Ježišom o Ježišom zmŕtvychvstání nepodávajú evanjeliá jednoliaty a ucelený príbeh; presne ako v prípade jeho narodenia, aj teraz si protirečia prakticky v každom detaile (Matúš 28, Marek 16, Lukáš 24 a Ján 20-21); podľa Jána prvá navštívila hrob Mária Magdaléna sama, podľa Matúša Mária (Magdaléna) s inou Máriou, podľa Marka dve Márie a Salome, podľa Lukáša dve

Márie a skupinka žien; pokiaľ ide o balvan uzatvárajúci hrob, Matúš tvrdí, že bol na mieste, zostávajúce evanjeliá tvrdia pravý opak; podľa Matúša svedkovia videli v hrobe anjela, podľa Mareka muža a podľa Lukáša dvoch mužov; podľa Jána po odchode z hrobky ženy učeníkom okamžite porozprávali, čo v nej videli, no ostatné tri evanjeliá nesúhlasia; učenici videli zmŕtvychvstalého Krista podľa Matúša iba v Galilei a podľa Lukáša iba v Jeruzaleme (podľa Lukáša učenici zostávajú v Jeruzaleme a Galileu vôbec nenavštevujú); Bart Ehrman pripúšťa, že niektorí učenici Ježiša zažili krátko po jeho smrti vízie, kvôli ktorým nadobudli dojem, že vstal z mŕtvych; halucinácie sú však vcelku normálnym sprievodným javom truchlenia po blízkych osobách, o to viac ak zomreli náhle alebo ich skon sprevádza silný pocit viny; pravda, z perspektívy historického bádania je polemizovanie o tom, či tieto vízie (ak k nim skutočne došlo) boli alebo neboli halucináciami, bezpredmetné; iná situácia je v prípade tradícií o prázdnom hrobe Krista, ktorý jeho nasledovníci vraj odhalili (a ktorý súvisí aj s populárnou „záhadou“ *Turínskeho plátna*); Ježišove mŕtve telo bolo údajne vyprosené od *Piláta* a neskôr pochované *Jozefom z Arimatie* (Marek 15,43); Jozef z Arimatie bol židovský aristokrat a člen *sanhedrinu*, skupiny vysoko postavených židovských kňazov, starejších a pisárov; takýto scenár je však podľa Barta Ehrmana veľmi nepravdepodobný, a to z viacerých dôvodov; sám Marek tvrdí, že všetci členovia *sanhedrinu* usilovali o Ježišove ukrižovanie (14,55), všetci ho odsúdili a vyhlásili, že si zaslúži smrť (14,64); ale potom zrazu Jozef riskuje a snaží sa o akt milosti, aby zaistil slušné pochovanie Ježišovho tela; podľa Ehrmana, experta na rané kresťanstvo, rozprávanie o súdení Ježiša pochádza z inej tradície ako rozprávanie o jeho pochovaní; Pavlove písomnosti (o dekády staršie ako evanjeliá) spomínajú Ježišovo vzkriesenie, ale nehovoria nič o Jozefovi z Arimatie či o pochovaní Ježišovho tela „rešpektovaným členom koncilu“; pozoruhodný je predovšetkým fakt, že ho nespomína ani ešte pôvodnejšie, podľa historikov medzi kresťanmi už koncom prvej polovice 1.st. široko rozšírené vyznanie viery, ktoré apoštol Pavol cituje v *1Liste Korinským* (15,3-5); Ehrman tvrdí, že ak by jeho autor o niečom takom vedel, určite by ho zahrnul, lebo toto starobylé vyznanie viery je pomerne podrobné, napr. menuje ľudí, ktorým sa Ježiš posmrtné zjavil; bol ním istý Kéfas; najstaršie tradície, zachytené napr. v *Skutkoch apoštolov* (13,294) alebo *1Liste Korinským* (15,4) zmieňujú len pochovanie, ale nie kto Ježiša pochoval; keďže všetky biblické tradície uvádzajú, že Ježiš nemal v Jeruzaleme príbuzných a že jeho nasledovníci zo scény ušli, Krista tam nemal kto pochovať; vznik príbehu o zhovievavom členovi *sanhedrinu*, v mladších tradíciách označenom ako Jozef z Arimatie, tento problém vyriešil; uvedený vývoj zároveň výborne zapadá do dobre zdokumentovaných tendencií novších novozákonných tradícií zobrazovať niektoré negatívne postavy v pozitívnejšom svetle a prisudzovať mená predtým neoznačeným postavám; podľa apologetov Rimanania sňali Ježišovo telo z kríža v piatok večer preto, že na ďalší deň bol *sabat*, čím by porušili židovský zákon, alebo prinajmenšom Židov rozhnevali; boli to však Židia, ktorí si priali Ježišovu smrť; súčasne nemali žiadne slovo v tom, kedy Rimanania zvesia odsúdenca z kríža; Rimanania, ktorí Ježiša ukrižovali, nemali prakticky žiaden záujem nasledovať židovský zákon a žiaden záujem byť voči nim ohľaduplní, práve naopak; v prípade ukrižovaných zločincov (Ježiš sa prevínil voči štátu) neprejavovali žiadnu milosť či ohľaduplnosť; účelom ukrižovania bolo mučiť a ponížiť do najväčšej možnej miery; Rimanania nedovolili pochovávať telá ukrižovaných trestancov a podľa Ehrmana zo všetkých dostupných dôkazov vyplýva, že súčasťou poníženia bolo ponechanie tela na kríži preto, aby sa doňho pustili zdochlinožravé zvieratá; slovami Johna D. Crossa, Ježišovo telo nikto nikdy nepochoval; zožrali ho psy, ako sa bežne dialo (pozri príbeh Saulovej konkubíny *Ricpy*); neexistujú dôvody myslieť si, že by bolo telo Ježiša výnimkou; podľa apologetov Rimanania výnimočne dovolili popravených kriminálnikov pochovať; pri tomto tvrdení sa odvolávajú na písomnosti *Filóna z Alexandrie*; no ako upozorňuje Ehrman, z Filónovho jeho textu vyplýva, že išlo o ojedinelú výnimku, ústupok, ktorý Rimanania urobili voči rodine zosnulého, ktorá mala zrejme vysoké konexie; lenže Ježišova rodina ich nemala, ba čo viac, podľa našich najpôvodnejších tradícií sa ukrižovania nik z Ježišových príbuzných nezúčastnil, ani jeho matka; výnimku, ktorú Filón spomína, dovolili Rimanania preto, že sa rímsky guvernér rozhodol uctiť narodeniny cisára, čo je situácia, ktorá nemá nič spoločné s Ježišovým ukrižovaním; Pilát nebol voči Židom ústretový, práve naopak; všetky historické dôkazy svedčia, že to bol neľútostný a násilný vládca, ktorý nebral žiaden ohľad na Židov a neprejavoval voči nim prakticky žiaden rešpekt, hoci ho neskôršie biblické tradície ako ústretového zobrazujú, s cieľom urobiť vinníkmi Ježišovej smrti všetkých Židov (napriek faktu, že aj ctiteľmi Ježiša boli až na malé výnimky iba Židia); Pilát bol bežný druhotriedny rímsky guvernér, ktorý nebral ohľad na židovské náboženské zvyklosti a bežne používal brutálnu silu proti neozbrojeným protestujúcim davom; čo teda možno na záver povedať o udalostiach, ktoré nasledovali po Ježišom ukrižovaní z pohľadu histórie a biblickej kritiky: istí si môžeme byť v tom, že evanjeliá už zo svojej podstaty nie sú dôveryhodným zdrojom informácií; predstavujú neskorú kompiláciu rôznych, navzájom

často nekompatibilných tradícií, ktorých účelom nebolo verné podanie histórie, ale presvedčiť ľudí o tom, že Ježiš vstal z mŕtvych; mnohé udalosti, ktoré opisujú, sú zrejme úplne vymyslené, ako napríklad nájdenie prázdneho hrobu Ježiša; je totiž pravdepodobné, že Kristove telo nebolo nikdy pochované, čo však pre rodiace sa kresťanské hnutie bolo neprijateľná predstava

(*Petrovo evanjelium, zlomok IX*): Keď svitalo sobotné ráno, prišiel dav z Jeruzalemu a z okolia, aby videli zapečatený hrob. V noci, keď svital deň Pána, zatiaľ čo boli na stráži vždy dva vojaci, zaznel z neba mocný hlas. A uvideli, ako sa otvorili nebesá a ako odtiaľ zostupujú dvaja muži vo veľkej žiare a blížia sa k hrobu. A onen kameň privalený ku dverám sa sám odvalil stranou, hrob sa otvoril a obaja mladíci vošli

(*Petrovo evanjelium, zlomok X*): A keď to oni vojaci uvideli, zobudili stotníka a starších. Aj oni tam boli na stráži. Zatiaľ čo rozprávali, čo uvideli, videli zasa vychádzať z hrobu troch mužov, dvaja podopierali jedného a kríž ich nasledoval; a hlavy tých dvoch siahali až k nebu a hlava toho, ktorého viedli za ruku, presahovala nebesá. I počuli hlas z nebies hovoriť: „Kázal si zosnulým?“ A od kríža bola počuť odpoveď: „Áno.“; pozri *Zostúpenie Krista do pekiel*

(*Petrovo evanjelium, zlomok XI*): Radili sa spolu, či majú odísť a oznámiť to Pilátovi. A zatiaľ čo sa ešte radili, ukázali sa opäť nebesia, akýsi človek, ktorý zostúpil a vošiel do hrobu. Keď to uvideli tí, ktorí boli so stotníkom, opustili hrob, ktorý strážili, a ešte v noci ponáhľali k Pilátovi a vyprávali s veľkým strachom, čo videli, a povedali: „Naozaj to bol Syn Boží.“ Pilát im odpovedal: „Ja som čistý krvi Syna Božieho. Vy ste tak rozhodli.“ Potom k nemu všetci pristúpili, žiadali ho a prosili, aby zakázal stotníkovi a vojakom, povedať niekomu, čo videli. „Pre nás totiž,“ hovorili, „je lepšie previniť sa najväčším hriechom pred Bohom, ako upadnúť do rúk židovského ľudu, a byť ukameňovaní.“ Pilát teda nariadil stotníkovi a vojakom, aby to nikomu nepovedali

(*Petrovo evanjelium, zlomok XII-XIII*): Ráno v deň Pána Mária z Magdaly, učeníčka Pána, (ktorá predtým) v strachu pred Židmi, ktorí vzplanuli hnevom, neurobila pri hrobe Pána to, čo zvyčajne robia ženy so zomrelými, ktorých milovali, vzala so sebou svoje priateľky a prišla k hrobu, kam bol uložený. Báli sa, aby ich Židia nevideli, a hovorili: „Keď sme nemohli plakať a biť sa do prs oného dňa, keď bol ukrižovaný, urobme to aspoň teraz pri jeho hrobe. Ale kto nám odvalí kameň, položený pri hrobe, aby sme mohli vojsť, posadiť sa k nemu a urobiť, čo sa patrí? Kameň je totiž veľký a my sa bojíme, aby nás niekto nezazrel. A ak nebudeme môcť, položme aspoň pri dverách to, čo nesieme na jeho pamiatku, plačme a bíme sa do prs, a potom pôjdeme domov; pozri *Zbožné ženy pri hrobe*

(*Petrovo evanjelium, zlomok XIV*): Bol posledný deň nekvasených chlebov a mnohí sa začali vracieť do svojich domovov, lebo sviatok sa skončil. My, dvanásť učeníci Pána, sme plakali a boli sme zarmútení a každý bol smutný kvôli tomu, čo sa stalo, a vrátil sa do svojho domu. Ja Šimon Peter a môj brat Ondrej sme vzali svoje siete a odišli sme k moru. A bol s nami Levi, syn Alefov (apoštol Matúš), ktorého Pán...

(*Nikodémovo evanjelium, oddiel XIII,1*): Zatiaľ čo (Židia) ešte sedeli v synagóge a čudovali sa kvôli Jozefovi (z Arimatie), prišli nejakí muži zo stráže, ktorých si Židia vyžiadali od Piláta, aby strážili Ježišov hrob, aby snád' neprišli učeníci a neukradli ho, a tí oznámili predstaveným synagógy, kňazom a levitom, čo sta stalo: ako nastalo veľké zemetrasenie a „videli sme anjela, ktorý zostúpil z neba, odvalil kameň z vchodu jaskyne a usadol naň. A žiari ako sneh a ako blesk. A my sme sa veľmi naľakali a ležali sme ako mŕtvi. A počuli sme hlas anjela, ako hovorí k ženám, ktoré zostali pri hrobe: „Vy sa nebojte. Viem že hľadáte Ježiša, ktorý bol ukrižovaný. Nie je tu, bol vzkriesený, ako povedal. Poďte sa pozrieť na miesto, kde ležal Pán. Chod'te rýchlo povedať jeho učeníkom, že bol vzkriesený z mŕtvych a že je v Galilei“

(*Nikodémovo evanjelium, oddiel XIII,2*): Židia na to povedali: „Ku ktorým ženám hovoril?“ Stráže odpovedali: „Nevieme, ktoré to boli.“ Židia povedali: „V ktorú hodinu sa to stalo?“ A stráže povedali: „O polnoci.“ Židia povedali: „A prečo ste tie ženy nezadržali?“ Stráže povedali: „Pretože sme boli mŕtvi strachom a nedúfali sme, že uvidíme denné svetlo. A ako sme ich mali zadržať?“ Židia povedali: „Ako že Boh žije, neveríme vám.“ Na to stráže povedali Židom: „Toľko znamení ste videli u toho človeka a neuverili ste, ako môžete veriť nám? Správne ste prisahali, ako že Boh žije, veď aj on žije.“ A stráže povedali: „My sme počuli, že ste zatvorili človeka, ktorý si vyžiadal telo Ježišovo, že ste zapečatili dvere a keď ste je otvorili, nenašli ste ho. Vyďajte nám

Jozefa a my vám vydáme Ježiša.“ Židia povedali: „Jozef odišiel do iného mesta.“ Stráže na to Židom povedali: „A Ježiš vstal z mŕtvych, ako sme počuli od anjela, a je v Galilei“

(*Nikodémovo evanjelium, oddiel XIII,3*): Keď Židia vypočuli tieto slová, veľmi sa naľakali a povedali: „Len aby túto správu nikto nepočul, aby sa nepriklonili k Ježišovi.“ Židia sa radili, zložili dostatok peňazí a dali ich vojakom s pokynom: „Povedzte, že jeho učeníci prišli v noci a ukradli ho, keď ste spali. A ak sa to dopočuje vládár, my to urovnáme a postaráme sa, aby ste nemali ťažkosti.“ Oni si peniaze vzali a urobili to tak, ako sa im povedalo.

(*Nikodémovo evanjelium, oddiel XIV,1*): Akýsi kňaz Finees, učiteľ Adas a levita Angaios prišli z Galiley do Jeruzalemu a vyprávali predstaveným synagógy, kňazom a levitom: „Videli sme Ježiša s jeho učeníkmi, ako sedí na hore Mamilch (meno hory neznáme, verzia B hovorí o Olivovej hore) a hovorí svojim učeníkom: »Chod'te do celého sveta a kážte všetkému stvoreniu. Kto uverí a príme krst, bude spasený; kto však neuverí, bude odsúdený. Tých, ktorí uveria budú sprevádzať tieto znamenia: V mojom mene budú vyháňať démonov a hovoriť novými jazykmi (pozri kapitola Vyliatie Ducha Svätého); budú brať hadov do rúk a ak vypijú niečo smrtiace, nič sa im nestane; na chorých budú vkladať ruky a uzdraví ich.« Zatiaľ čo Ježiš ešte hovoril k svojim učeníkom, videli sme, ako bol vzatý hore do neba“ pozri *Nanebovstúpenie Pána*

(*Nikodémovo evanjelium, oddiel XV,5*): Nazajtra ráno prišli predsedajúci synagógy, kňazi a leviti do Nikodémovho domu, Nikodém im vyšiel v ústrety a povedal: „Mier s vami.“ A oni povedali: „Mier s tebou a s Jozefom, a s celým tvojím domom i s celým domom Ježišovým.“ Nikodém ich uviedol do svojho domu. I usadla celá rada a Jozef sa posadil medzi Annáša a Kaifáša. Nikto sa neodvážil prehovoriť k nemu ani slovo. A Jozef povedal: „Prečo ste ma zavolali?“ Pokynuli Nikodémovi, aby prehovoril k Jozefovi. Nikodém otvoril ústa a povedal Jozefovi: „Otec, vieš, že vážení učiteľia, kňazi a leviti, chcú od teba počuť tvoj výrok.“ Na to im Jozef povedal: „Pýtajte sa.“ Annáš a Kaifáš vzali Zákon a vzali Jozefa pod prisahu slovami: „Vzdaj slávu Bohu Izraela a doznaj pred ním... a nezataj ani pred nami jediné slovo...“

(*Nikodémovo evanjelium, oddiel XV,6*). Jozef im povedal: „Zatvorili ste ma v piatok o desiatej hodine a zostal som tam celú sobotu. O polnoci, keď som stál a modlil sa, dom, do ktorého ste ma zatvorili, sa dvihol v štyroch rohoch a uvidel som pred svojimi očami ako keby svetelný blesk. Dostal som strach a padol som na zem. Tu ma ktosi uchopil za ruku a vytiahol ma z miesta, kde som upadol, a zniesla sa na mňa akoby vlhkosť vody až k nohám a moje nozdry ovanula vôňa myrhy. Potom osušil moju tvár, pobožkal ma a povedal mi: »Neboj sa, Jozef, otvor oči a pozri sa, kto s tebou hovorí.« Keď som zdvihol zrak, uvidel som Ježiša. Prepadol ma strach, myslel som, že je to strašidlo a odriekaval som (desatoro/*dekalóg) prikázani. A on ich odriekaval so mnou. A ako dobre viete, strašidlo, keď sa s niekým stretne a počuje prikázania, dá sa na útek. Keď som videl, že odriekava so mnou, oslovil som ju: »Rabbi Eliáš.« A on mi povedal: »Nie som Eliáš.« Ja som mu povedal: »Kto si, Pane? « A on povedal: »Ja som Ježiš, ktorého telo si vyžiadal od Piláta, zaodel si ma do čistého plátna, na moju tvár si položil potné rúško, uložil si ma do svojho nového hrobu a ku dverám jaskyne si privalil veľký kameň.« On ma odniesol a ukázal mi miesto, kam som ho uložil, ležalo tam plátno aj potné rúško na jeho tvár i poznal som, že je to Ježiš. Potom ma vzal za ruky a postavil ma do môjho domu, hoci boli dvere zatvorené, priviedol ma k môjmu lôžku a povedal mi: »Mier s tebou.« Pobožkal ma a povedal: »Štyridsať dní nevychádzaj zo svojho domu. Pozri sa, idem ku svojim bratom do Galiley«

(*Evanjelium Hebrejov, zlomok V*). „Pán však, keď odovzdal kňazovmu služobníkovi ľanové plátno (gréč. sindón), išiel k Jakubovi (Jakubovi, bratovi Pána) a zjavil sa mu (Jakub totiž prisahal, že nebude jesť chlieb od tej hodiny, kedy pil z kalicha Pána, dokiaľ neuvidí, ako vstáva z mŕtvych)... „Prineste,“ vraví Pán, „stôl a chlieb.“ ...vzal chlieb a požehnal a rozlámal a podal Jakubovi Spravodlivému (prívlastok Spravodlivý je židokresťanského pôvodu a je doložený Klementom Alexandrijským; ☩ pred 215) a povedal mu: „Môj brat, jedz môj chlieb, lebo Syn človeka vstal z mŕtvych“

(*Židokresťanské apokryfné evanjeliá, zlomok XII; nepravé a neisté texty, Hugo de Saint-Cher, pol. 13.st.*). V Evanjeliu Nazorejcov sa hovorí: Dvaja dobrí a svätí muži (v Nikodémovom evanjeliu IV,1: Adas a Angaios), ktorí zomreli asi pred štyridsiatimi rokmi, prišli po vzkriesení Pána do chrámu a bez slov chceli ísť do Pergamu

(Legenda aurea): Vzkriesenie Krista na tretí deň potvrdili Gamalielovi, učiteľovi Zákona, členovi sanhedrinu a vnukovi Hilela, ktorému to povedali *Simeonovi* synovia, *Carinus a Leucis*; pozri *Zostúpenie Krista do pekiel*

Hall: jedným zo základných článkov kresťanskej viery je, že na tretí deň po svojej smrti vstal Kristus z mŕtvych; jeho vzkriesenie bolo návratom na „zem“, na ktorej zostal 40 dní až do svojho *nanebovstúpenia*; nakoľko nebolo svedkov okamihu jeho vzkriesenia, zjavuje sa Kristus svojim učeníkom a stúpencom (napr. *Márii Magdaléne* vo výjave *Noli me tangere*); to je pre kresťanov dôkazom, že k tejto udalosti skutočne došlo, a práve preto tieto *zjavenia* sú tak významnými námetmi sakrálného umenia (*Zjavenie sa Krista svojej matke Márii*, *Noli me tangere*, *Neveriaci Tomáš*, *Cesta do Emauz*, *Večera v Emauzách*, *Zbožné ženy pri hrobe/Tri Márie pri hrobe*, *Zázračný rybolov*, *Kristus kráča po vlnách/Navicella*)

-na tretí deň po *ukrižovaní* vstal Kristus z mŕtvych (pozri *apoštol Peter*, *panter*), aby splnil starozákonné proroctvo, ktoré predpovedalo nielen jeho smrť ale aj účasť na spasiteľskom zámere (pozri *archanjel Uriel*, *Emauzy*); na zemi pobudol 40 dní až do svojho *nanebovstúpenia* (v 4.st. stanovený sviatok - *Veľká noc*); nakoľko chýbali svedkovia tohto zázraku, dôkazom sa stalo *zjavenie* Ježiša (pozri *aureola*) svojim učeníkom, *apoštolom*; motív zmŕtvychvstania často pripojený k 14 výjavom *krížovej cesty*; *zmŕtvychvstanie* Ježiša sa pripomína aj každý týždeň slávením nedele (najdôležitejším dňom *cirkevného kalendára*); témy pripojené k motívu vzkriesenia sú pod heslami *Posledný súd*, *Umučenie* (pozri ďalej *christologický cyklus*); pozri *Nanebovstúpenie Pána*; *archanjel Uriel*, *Kristus vzkriesený*

-po stáročia sa cirkev vyhýbala zobrazovaniu námetu vzkriesenia Krista, pre ktoré nejestvoval žiadny biblický podklad; okrem niekoľkých výnimiek nebol známy až do *protorenesancie* (*Giotto di Bondone*); výjavy Vzkriesenia boli zrejme nahrádzané výjavmi z cyklu *Umučenia*, najmä také témy ako *Zbožné ženy pri hrobe* alebo *Noli me tangere*; je potrebné zdôrazniť, že vzkriesenie Krista bolo jeho návratom na zem (pozri *Zostúpenie do pekiel*), lebo jestvuje jedno zobrazenie tejto témy, skôr *devocionálne* ako *naratívne*, ktoré sa vyskytuje v Taliansku 14.-15.st. a menej často v severnej Európe, v ktorom sa postava Krista vznáša vo vzduchu, zvyčajne orámovaná *mandorlou*, takže sa ponáša na *Nanebovstúpenie*; táto scéna niekedy zahŕňa nielen zvyčajné postavy vojakov strážiach hrob, ale aj príchod zbožných žien a anjela sediaceho pri hrobe, ktorý ženy oslovuje; prevláda však neskorostredoveký typ, ktorý prebrala renesancia, ktorý zobrazuje Ježiša stojaceho pevne na zemi a drží *zástavu vzkriesenia* s jej červeným križom; Ježiš stojí buď vzpriamený na *sarkofágu*, alebo z neho práve vystupuje; *Tridentský koncil*, ktorý žiadal návrat k biblickej presnosti, zamietol otvorený hrob i vznášajúcu sa postavu; od 2.pol.16.st. je preto častejšie zobrazenie Krista pre zatvorený hrobom; Matúš ako jediný z evanjelistov spomína stráž, ktorá strážila na *Pilátov* príkaz hrob; túto epizódu tam evanjelista začlenil zrejme preto, aby sa vyvrátili obvinenia Židov tých čias, že učeníci Kristovo telo tajne odstránili; vojaci zvyčajne ležia okolo hrobu, alebo spia, alebo si práve zobudení zakrývajú oči pred oslnivou žiarou, ktorá obklopuje Kristovu postavu; v talianskom maliarstve, ak je námet vzkriesenie devocionálne poňatý, bývajú vojaci občas nahradení *svätcami* alebo štyrmi *evanjelistami*; pozri *Umučenie Krista*

-Vzkriesenie Krista zobrazovali viacerými spôsobmi; podľa sarkofágu a postoja Krista sa dajú rozlíšiť tri základné ikonografické typy; v európskom stredoveku síce prevládalo presvedčenie, že Kristus vstal zo zatvoreného hrobu a kameň odvalil anjel ž po jeho vzkriesení, avšak po roku 1000 prvým a najčastejším zobrazením je Vzkriesenie pri otvorenom sarkofágu s vekom opretým o kamenný hrob; vzkrieseného Krista zobrazovali v množstve obmien: stojí v sarkofágu, vystupuje či dokonca vylieza z neho, sedí či stojí na otvorenom sarkofágu; v druhom type zobrazenia, bežnom v 13.st., je sarkofág zatvorený, postojí sa však opakujú: Kristus vystupuje z uzatvoreného sarkofágu, stojí pred ním i na ňom, rovnako môže sedieť na zatvorenom sarkofágu; tretí typ zobrazenia nesúvisí s typom hrobu, ale postojom vzkrieseného; Kristus sa vznáša nad sarkofágom; typ vznikol v talianskom umení 14.st., rozšíril sa v umení neskorej gotiky i renesancie, pričom pri tomto type sarkofág malovali striedavo zatvorený a otvorený; Krista zobrazovali častejšie v plášti než v *bedrovom rúšku*, s viditeľnými ranami na nohách, rukách a na boku; v ruke držal križ či križovú zástavu ako symbol triumfu a víťazstva nad smrťou; na zástave mohol byť aj baránok ako narážka na Kristovu obeť, pravou rukou žehnal; hoci sa v stredoveku vystriedali viaceré typy hrobu, v umení gotiky i neskôr prevládol kamenný sarkofág s ťažkým vekom; u otvoreného sarkofágu ležalo veko opreté naprieč, zavretý sarkofág mal v umení gotiky často pečate, ktoré potvrdzovali zázrak vzkriesenia pri neporušenosti hrobu; na žiadosť židovskej veľrady Pilát

prikázal, aby Kristov hrob strážili vojaci; ich počet evanjelista neuvádza, na obrazoch sa však pohyboval medzi tromi až piatimi; maľovali ich v zbroji, so štítmi, mečmi, kopijami, v rôznych obmenách: ako ležia, spia (aj postojáčky), sú oslepení, vystrašení nadprirodzeným svetlom hrobu, kryjú si oči, dokonca vystrašení utekajú; k *asistenčným postavám* môžu patriť anjeli, zriedkavejšie proroci či kľáčiaci svätci; Vzkriesenie s mohlo spájať s výjavom Tri ženy pri hrobe (Majster vyšebrodský) a Kristom v predpeklí (pozri *Zostúpenie do pekiel*); výjav často maľovali v 16.-17.st. ako ústredný výjav *epitafov* (*Dürer*), ale aj na mnohých epitafoch v Levoči, Štítniku, Bardejove; tretí typ je blízky zobrazeniu Nanebovstúpenia

Biedermann v súvislosti s heslom *rak*: v kresťanskej symbolike pre svoje vyzliekanie panciera slúžil ako pripomienka „vyhnaní Adama“ a zmŕtvychvstania

Biedermann v súvislosti s heslom *ryba*: v biblickej *typológii*, ktorá hľadá súvislosť elementov *Starého* a *Nového zákona* (pozri *paralelizmus*) je veľryba, ktorá prehltla *Jonáša* a potom ho vyplula, symbolom Krista, ktorý vstal z mŕtvych

Betz v súvislosti so symbolikou *osmičky*: pre kresťanstvo v tejto súvislosti bolo najdôležitejšie, že ôsmy deň bol dňom Ježišovho vzkriesenia; vzkriesenie pripadlo na nedeľu (pozri *Veľkonočná nedeľa*), čo bol prvý deň, alebo, ako sa vravelo, ôsmy deň (kresťanský týždeň sa vymedzoval od nedele do nedele); ako sa potopou končil jeden *eón* a vzišiel eón nový, vodou očistený, tak sa začína Ježišovým dňom vek vzkriesenia; prvý kresťanský filozof *Justín Mučeník* (165) to vysvetľuje nasledovne tak, že osem zachránených v arche znázorňovalo svojím počtom ôsmy deň, v ktorom Kristus vstal z mŕtvych a zjavil sa (pozri *paralelizmus*); pozri *symboly číselné:8*

pozri *Noli me tangere*, *kristológia*, *Kleofáš*, *symbolika farieb:farba červená (červený/purpúrový plášť Krista, pozri martýrium); labarum, páv, grif, kohút, orol, páv, fénix, motýľ, granátové jablko, kvetiny, piniová šuška; Lazár, vajce; figa (Becker), symboly číselné:8 (Betz), krst*

<http://twoway.st/facets/subject/resurrection>
http://spaightwoodgalleries.com/Pages/bible_resurrection.html

http://it.wikipedia.org/wiki/Risurrezione_di_Ges%C3%B9
<http://it.wikipedia.org/wiki/Risurrezione>
http://commons.wikimedia.org/wiki/Dieric_Bouts
http://hu.wikipedia.org/wiki/Dirk_Bouts
http://www.wikigallery.org/wiki/painting_375239/Cornelius-I-Schut/Susanna-And-The-Elders

http://invivomagazin.sk/telo-krista-zrejme-zozrali-psy-hodnovernost-tradicii-o-jezisovom-zmrtvychvstani_311.html

https://www.google.sk/search?tbid=eT34q3Dgxo82-M:&docid=ZcXWcta71DawOM&bih=995&biw=1850&q=resurrection+painting&tbm=isch&imgil=eT34q3Dgxo82-M%253A%253BUQ06wuqJYczhiM%253Bhttps%25253A%25252F%25252Fwww.pinterest.com%25252Fresurrectionnow%25252Fresurrection-in-art%25252F&source=iu&pf=m&tbs=simg:CAESCQI5PfircODGjw&fir=eT34q3Dgxo82-M%253A%252CUQ06wuqJYczhiM%252C_&usg=__iXchFwDGbAIjnQ5wP5QM6DpmXLw%3D&tbnh=0&tbnw=0&ved=0ahUKEwi-pOXG1LTMAhUhEJoKHfUZBFkQyjcIQg&ei=jcAjV_6pB6Gg6AT1s5DIBQ#imgsrc=eT34q3Dgxo82-M%3A&tbnh=0&tbnw=0

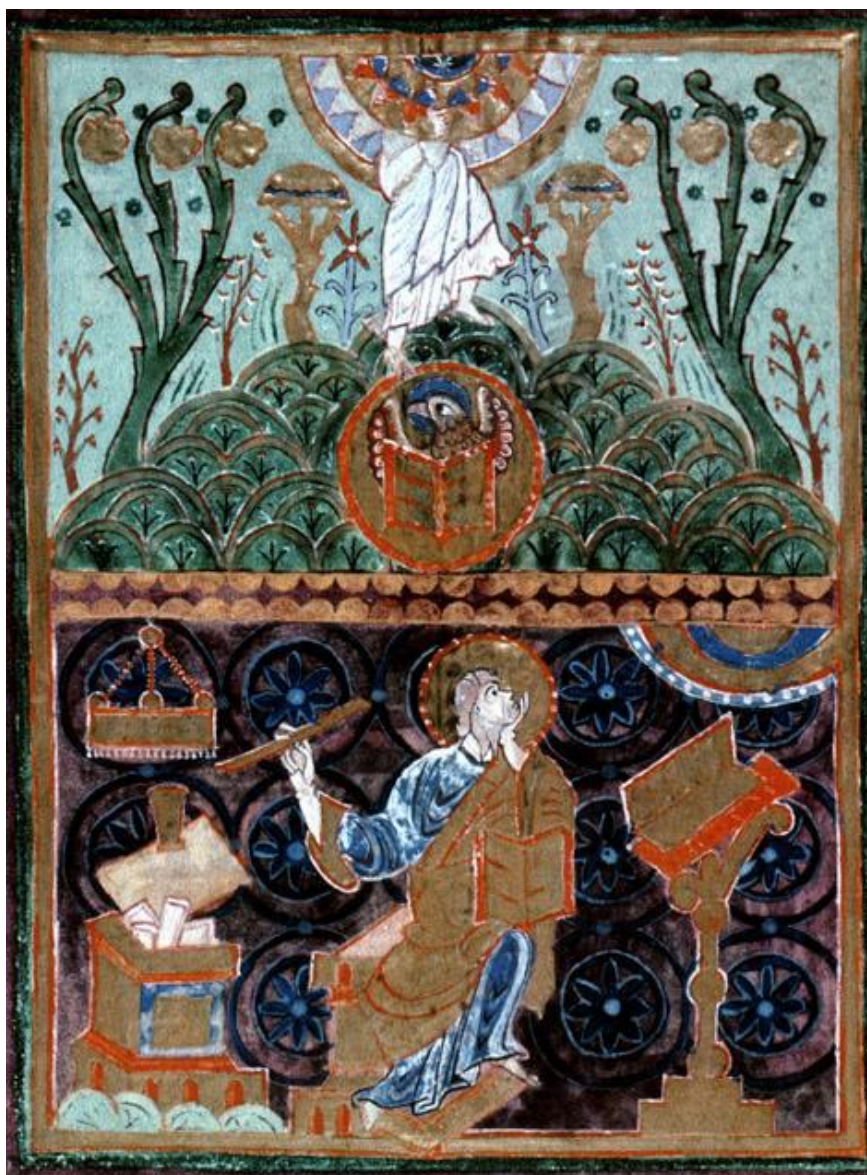
https://www.google.sk/search?q=resurrection+paintings&espv=2&biw=1856&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiCzO215LbMAhWJuBQKHYYIOCf4QsAQIHA#imgsrc=YLbLKmq_nQBdIM%3A

https://www.google.sk/search?q=resurrection+paintings&espv=2&biw=1856&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiK0JKim7fMAhUHPRQKHTg9DK4QsAQIHA#imgsrc=YLbLKmq_nQBdIM%3A

<https://www.google.sk/search?q=resurrection+paintings&espy=2&biw=1856&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiK0JKim7fMAhUHPRQKHTg9DK4QsAQIHA>

Zmŕtvychvstanie Krista. Tri Márie pri hrobe (Codex Egbert, 980-993)

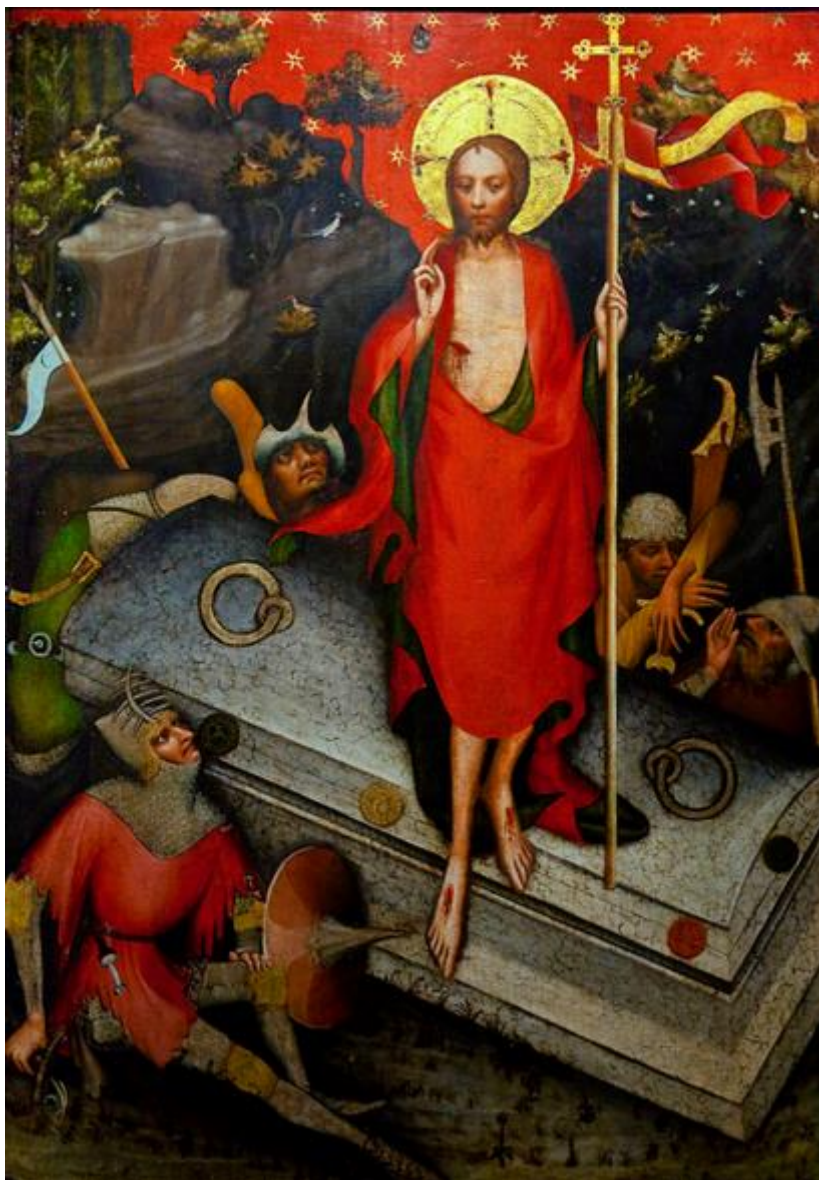
Zmŕtvychvstanie Krista. Sv. Ján Evanjelista (Evanjeliár sv. Bernarda, 1000)

Mária Magdaléna oznamuje zmŕtvychvstanie Ježiša (Žaltár zo St. Albans, 1123-1145)

Majster vyšebrodský: Oltár vzkriesenia Krista (1350)

Majster treboňského oltára: Vzkriesenie Krista (1380)

Anonym: Zmŕtvychvstanie Krista (iluminácia z Holkham biblie, 1320-1330)

Rímske stráže oznamujú Pilátovi správu o vzkriesení Ježiša (mozaika z kostola Chora v Istanbule, Turecko, 1315-1320)

Giotto: Vzkriesenie (freska, Scrovegni kaplnka, Padova, 1304-1306)

A. di Bartolo: Vzkriesenie (1390-1410)

H. Multscher: Vzkriesenie Krista (1400)

D. Bouts: Vzkriesenie (1455)

Fra Angelico: Vzkriesenie Krista a ženy pri hrobe (freska, Convento di San Marco, Florencia, 1440)

Fra Angelico: Vzkriesenie Krista a ženy pri hrobe (detail, freska, Convento di San Marco, Florencia, 1440)

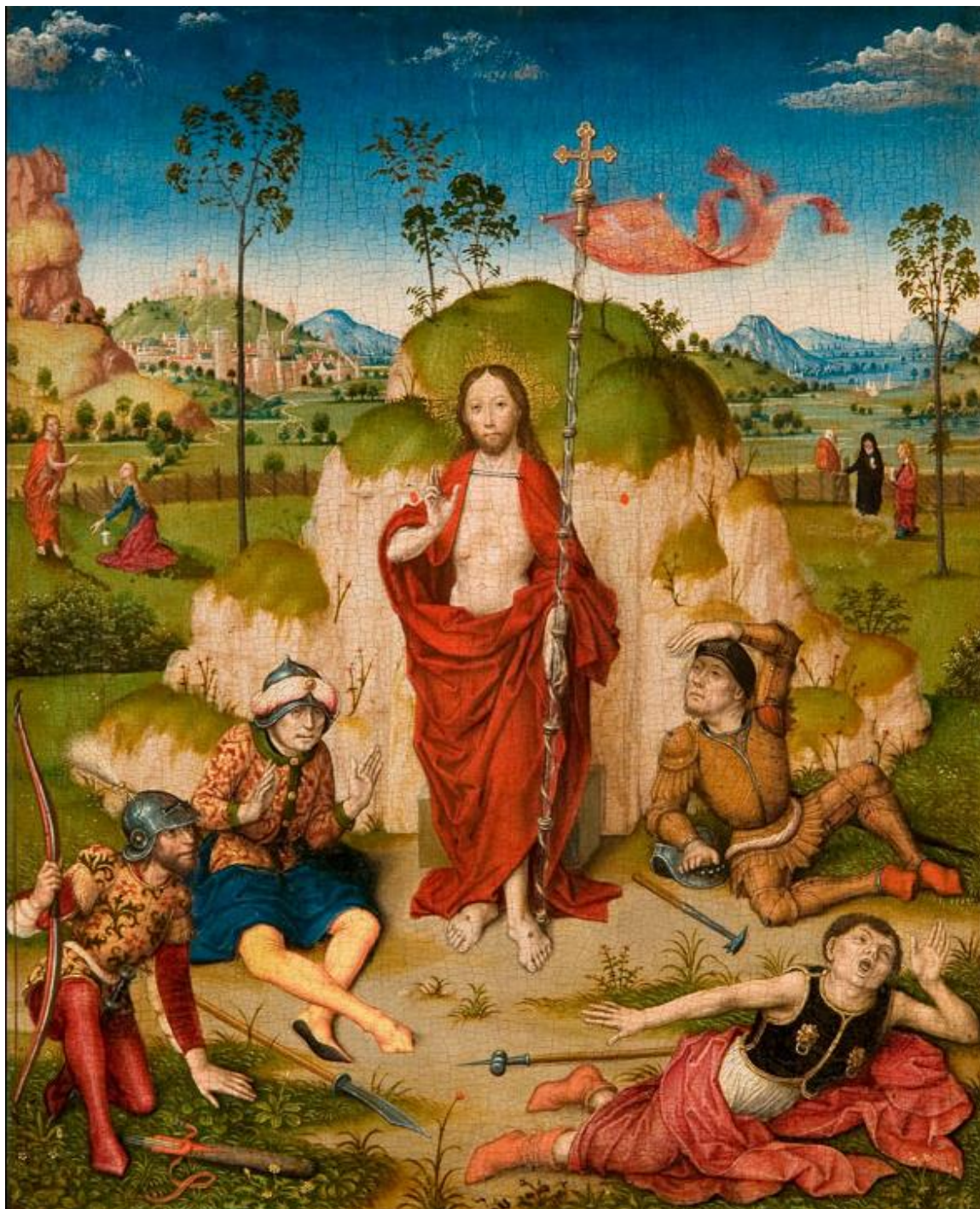
A. del Castagno: Vzkriesenie (detail, freska v Konvent sv. Apollonie, Florencia, 1447)

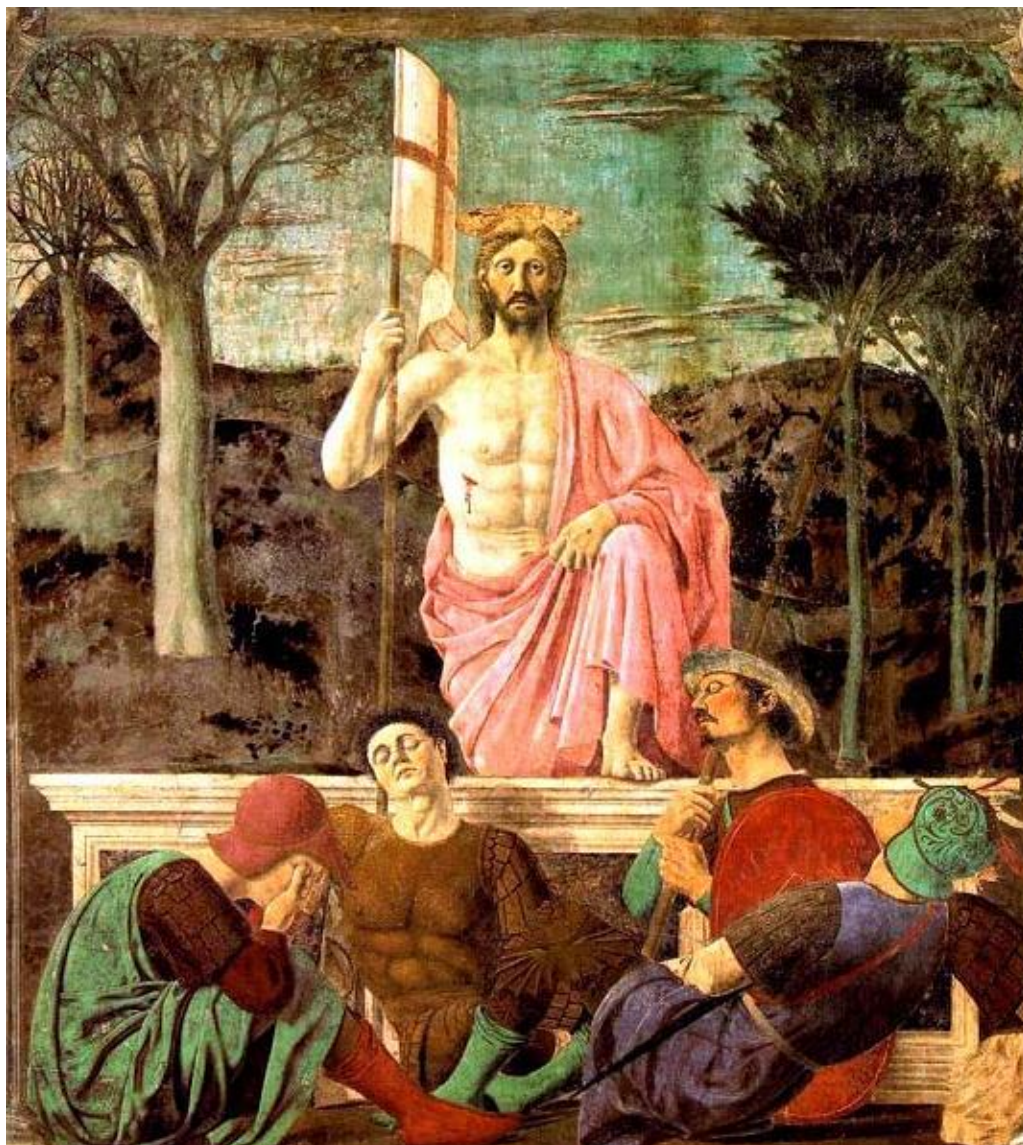
Benvenuto di Giovanni: Vzkriesenie (1491)

Raffael: Vzkriesenie (1499-1502)

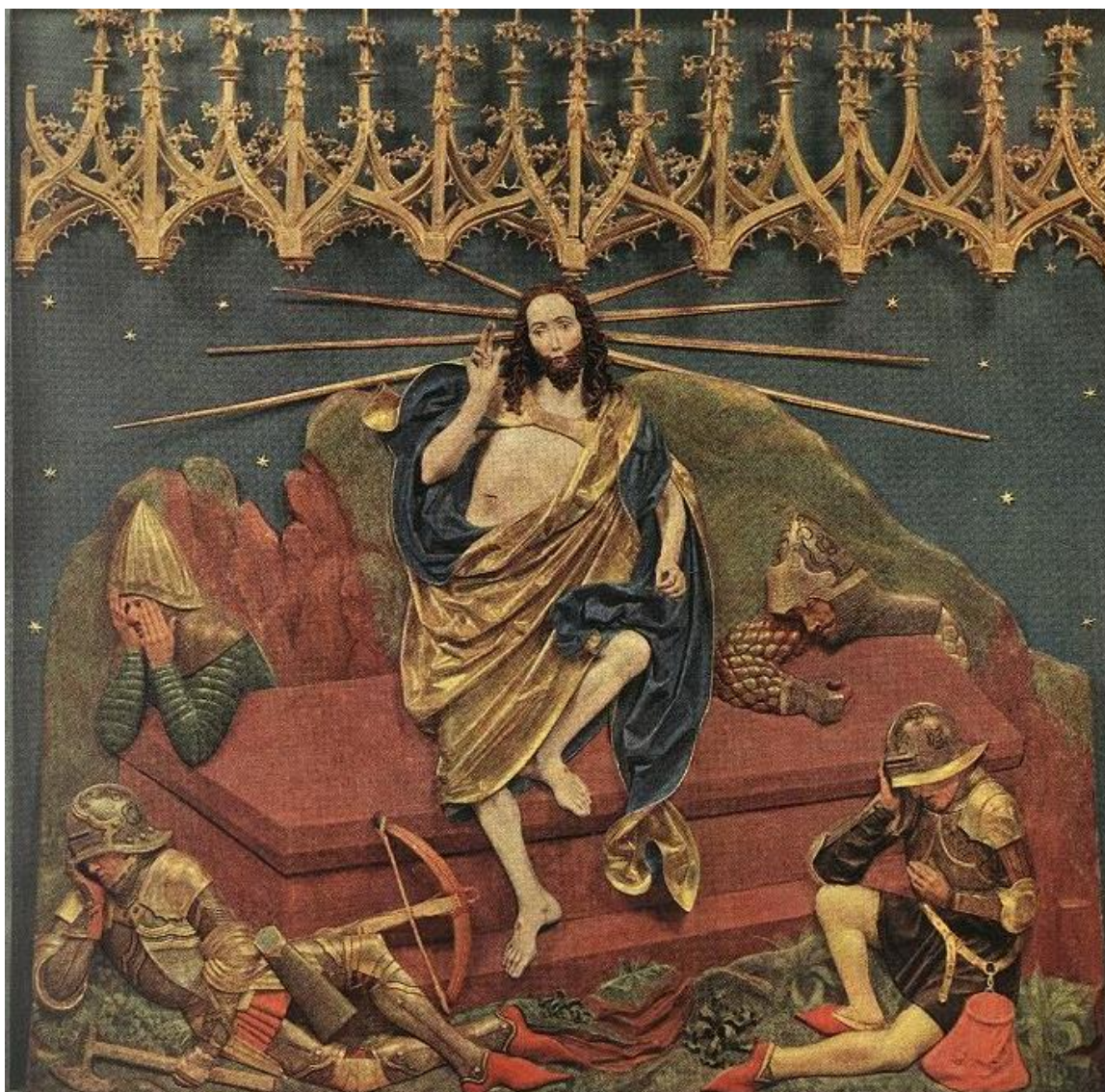
D. Bouts: Vzkriesenie (1480)

Piero della Francesca: Vzkriesenie (freska, Palazzo della Residenza v Sansepolcro, Toskánsko, 1460)

G. Bellini: Vzkriesenie (1475-1479)

Veit Stoss: Vzkriesenie (Krakovský oltár, 1477-1489)

Neznámy ilustrátor: Vzkriesenie Krista (breviár Martina Aragónskeho, 1400)

H. Memling: Vzkriesenie (triptych Vzkriesenie so sv. Šebastiánom, 1485-1490)

Pinturicchio: Vzkriesenie (2.pol. 15.st.)

Anonym: Vzkriesenie Krista (ručne kolorovaný kovoryt, 1460-1470)

Donatello: Vzkriesenie (bronz, reliéf Pašiovej kazateľnice San Lorenzo, Florencia, 1460-1465)

A. Mantegna: Vzkriesenie (Oltár sv. Zena z Verony, 1459)

M. Wolgemut: Vzkriesenie (1485)

P. Perugino: Vzkriesenie Krista (1502-1506)

A. Dürer: Vzkriesenie Krista (11.doska z cyklu Veľké pašie, 1510)

A. Dürer: Vzkriesenie (28.grafický list Malých pašíí, 1510)

A. Dürer: Vzkriesenie (Medirytinové pašie, 1512)

H. Goltzius: Vzkriesenie (rytina z cyklu Pašie, 1596)

J. de Gheyn II podľa K. van Mandera I: Vzkriesenie (rytina zo série Pašie, 1596-1598)

P. Galle podľa J. Van der Straet (Stradanus): Vzkriesenie (z cyklu Utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie nášho Pána Ježiša Krista, 16.-17.st.)

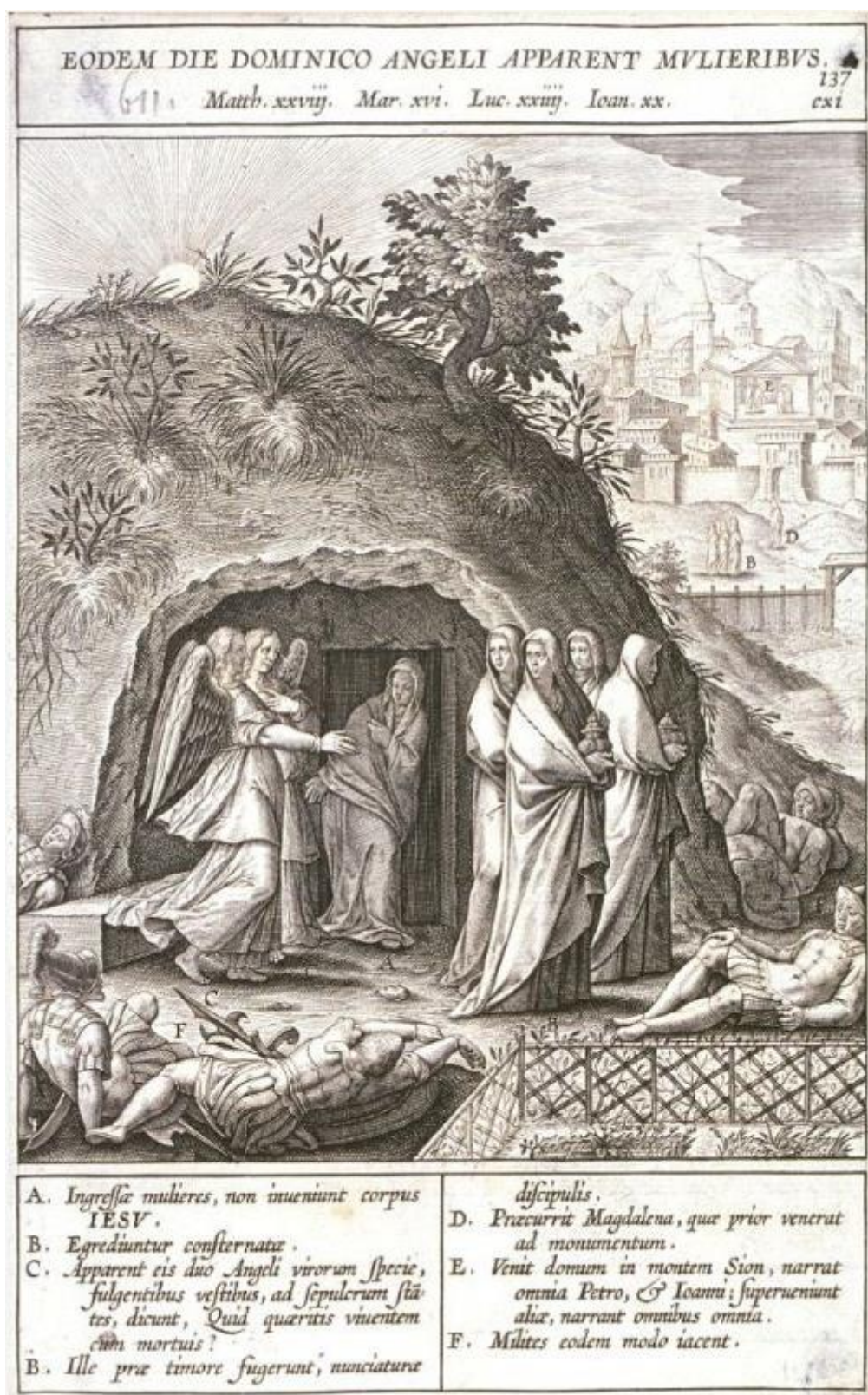
C. Robetta: Vzkriesenie (rytina, 1500-1520)

H. Vogtherr ml.: Vzkriesenie (drevoryt, 1540)

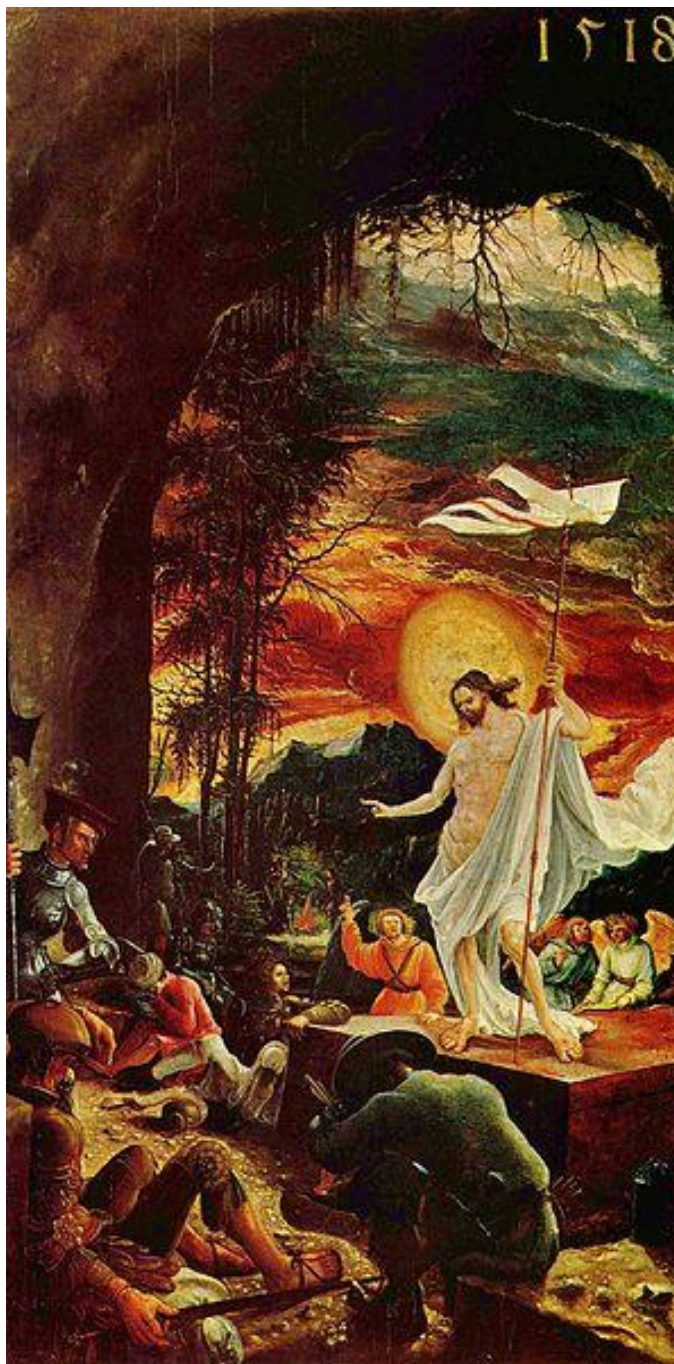
A. Wierix: Vzkriesenie Krista. Apoštol Peter a iný učeník pri hrobe (rytina zo série Cirkevný rok, 1575-1625)

A. Wierix: Vzkriesenie Krista. Zbožné ženy pri hrobe (rytina zo série Cirkevný rok, 1575-1625)

El Greco: Vzkriesenie (1596-1600)

A. Altdorfer: Vzkriesenie (1518)

J. Pontormo: Vzkriesenie (1523-1525)

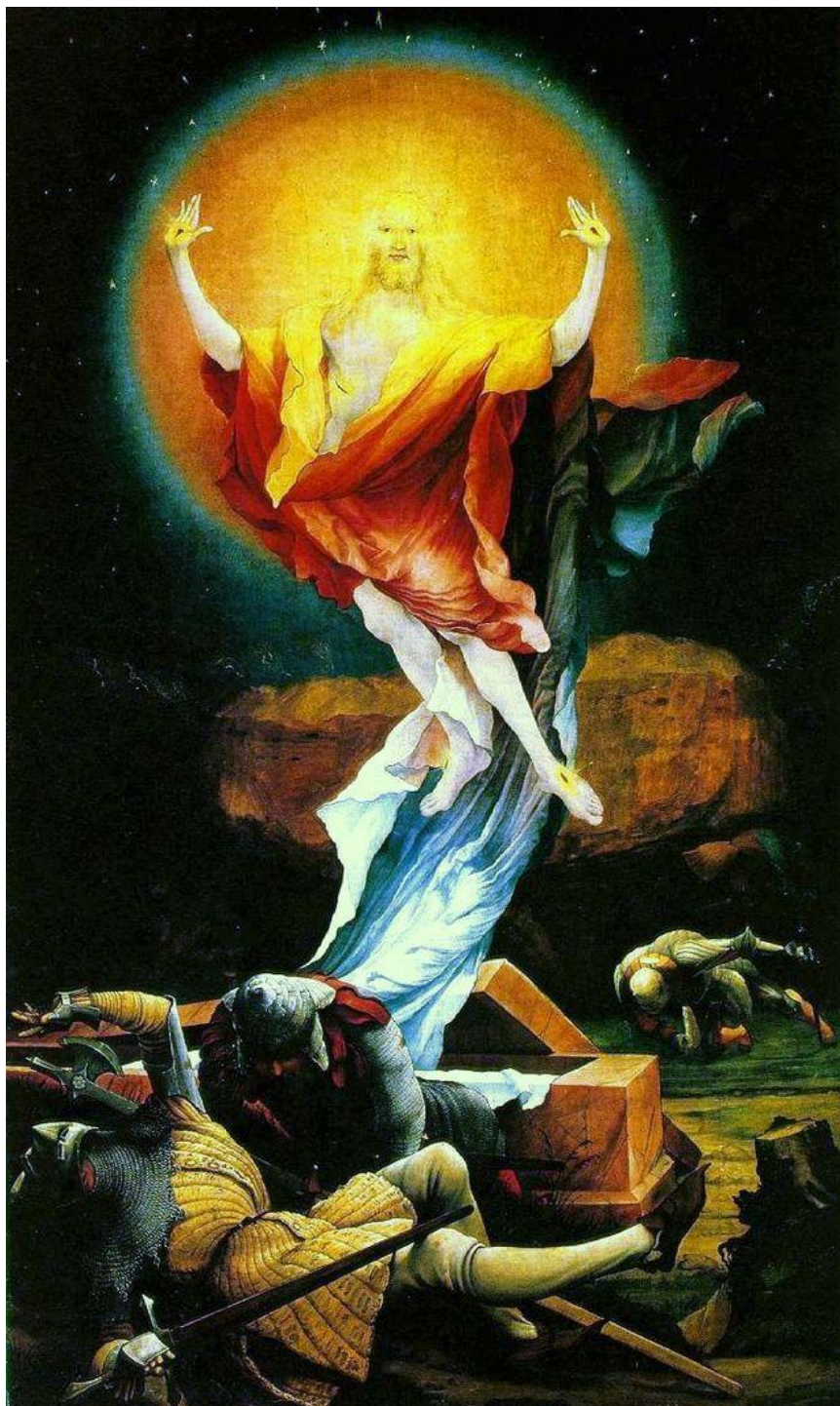
P. Brueghel I : Vzkriesenie Krista (16.st.)

P. Brueghel I: Vzkriesenie (kresba, okolo 1560)

J. Limosin I. : Vzkriesenie (emailová maľba, 1605)

M. Grünewald: Zmŕtvychvstanie Ježiša (1512-1516)

P. Veronese: Vzkriesenie Krista (1570)

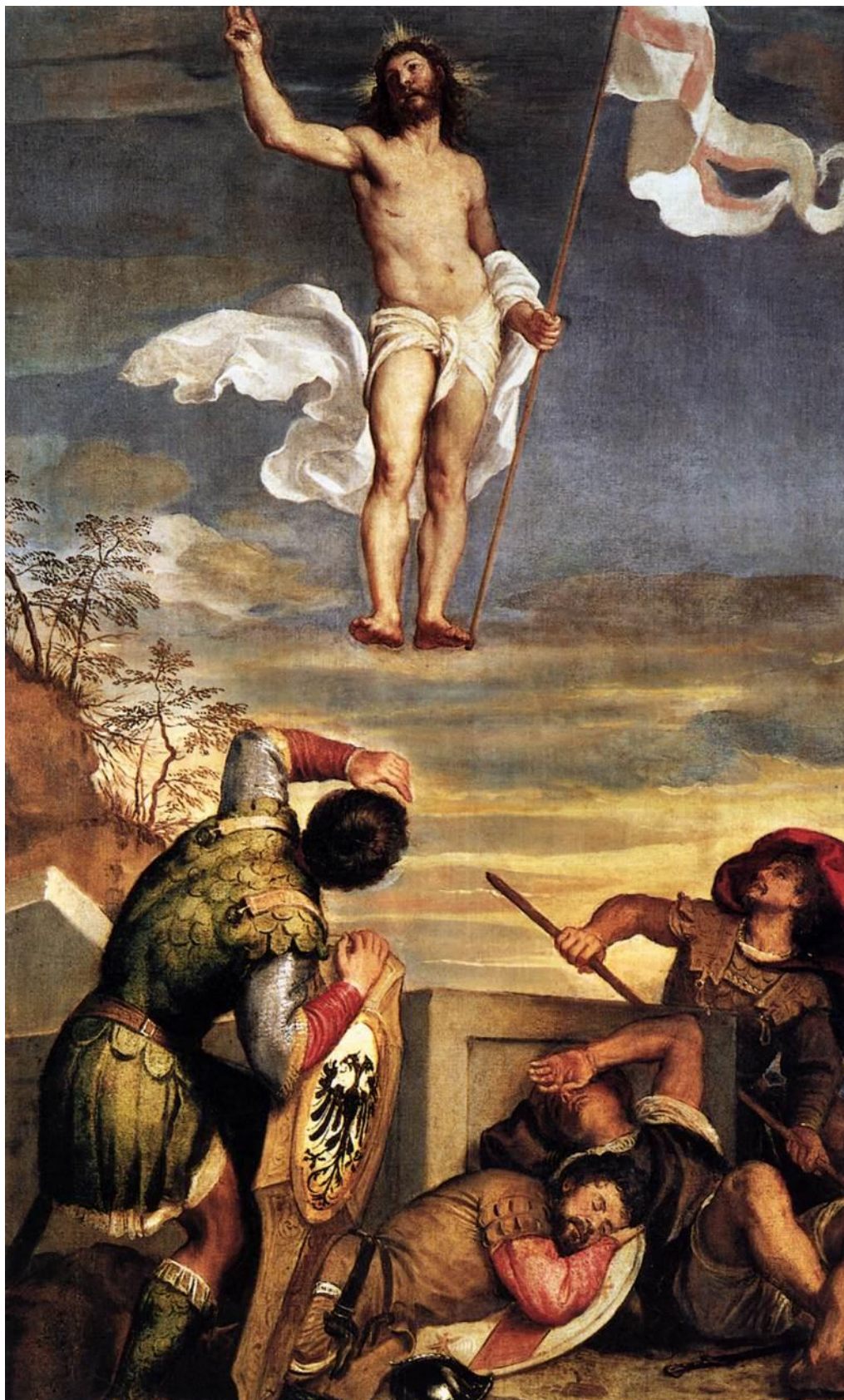
P. van Coecke Aelst: Triptych Vzkriesenie (1530)

F. de Llanos: Vzkriesenie (1507-1510)

Tizian: Polyptych vzkriesenie (16.st.)

Tizian: Vzkriesenie (16.st.)

J. Tintoreto: Vzkriesenie Krista (16.st.)

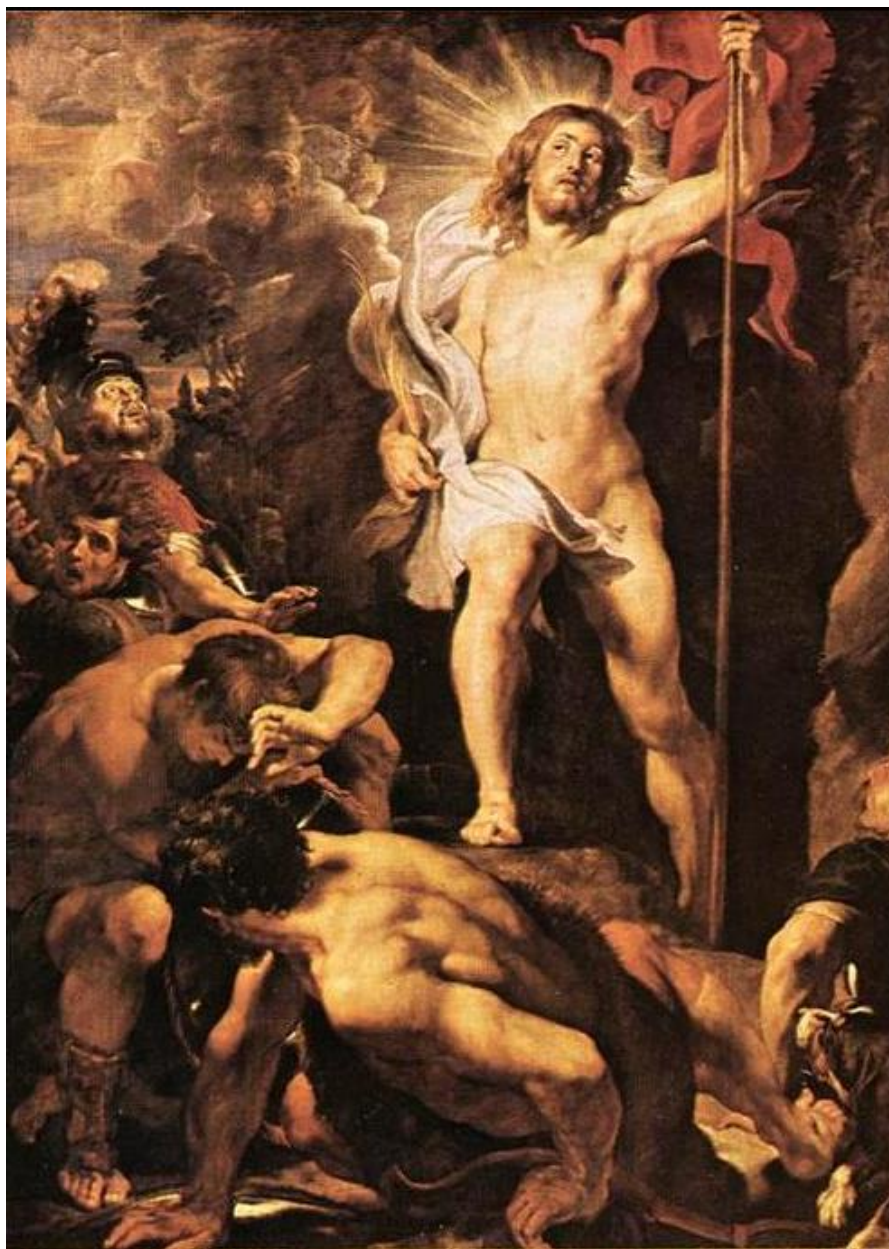
J. Tintoreto: Vzkriesenie Krista (1579-1581)

M. Basaiti: Vzkriesenie (1520)

P. P. Rubens: Vzkriesenie (1610)

P. P. Rubens: Vzkriesenie (stredný panel triptychu, 1611-1612)

P. P. Rubens: Vzkriesenie Krista (1616-1619)

P. P. Rubens: Vzkriesenie Krista (1616)

P. P. Rubens: Kristus triumfujúci nad smrťou (1615-1622)

P. Novelli: Vzkriesenie (17.st.)

L. Giordano: Vzkriesenie (po 1665)

A. Van Dyck: vzkriesenie (1631-1632)

Rembrandt: Vzkriesenie (1639)

Rembrandt: Vzkriesenie (1632-1646)

P. Lastman: Vzkriesenie (1612)

B. E. Murillo: Vzkriesenie Krista (1650-1660)

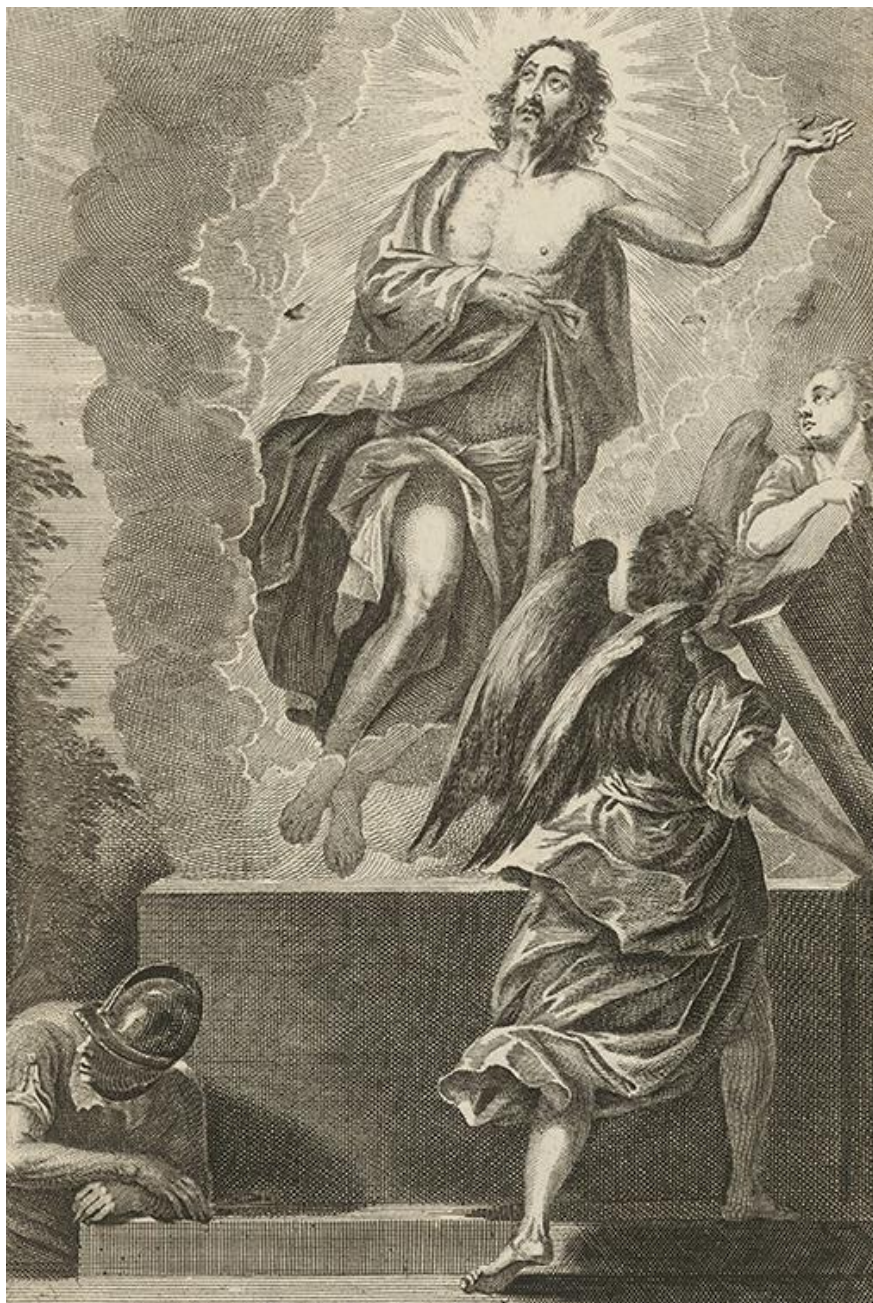
N. Bertin: Vzkriesenie (1667)

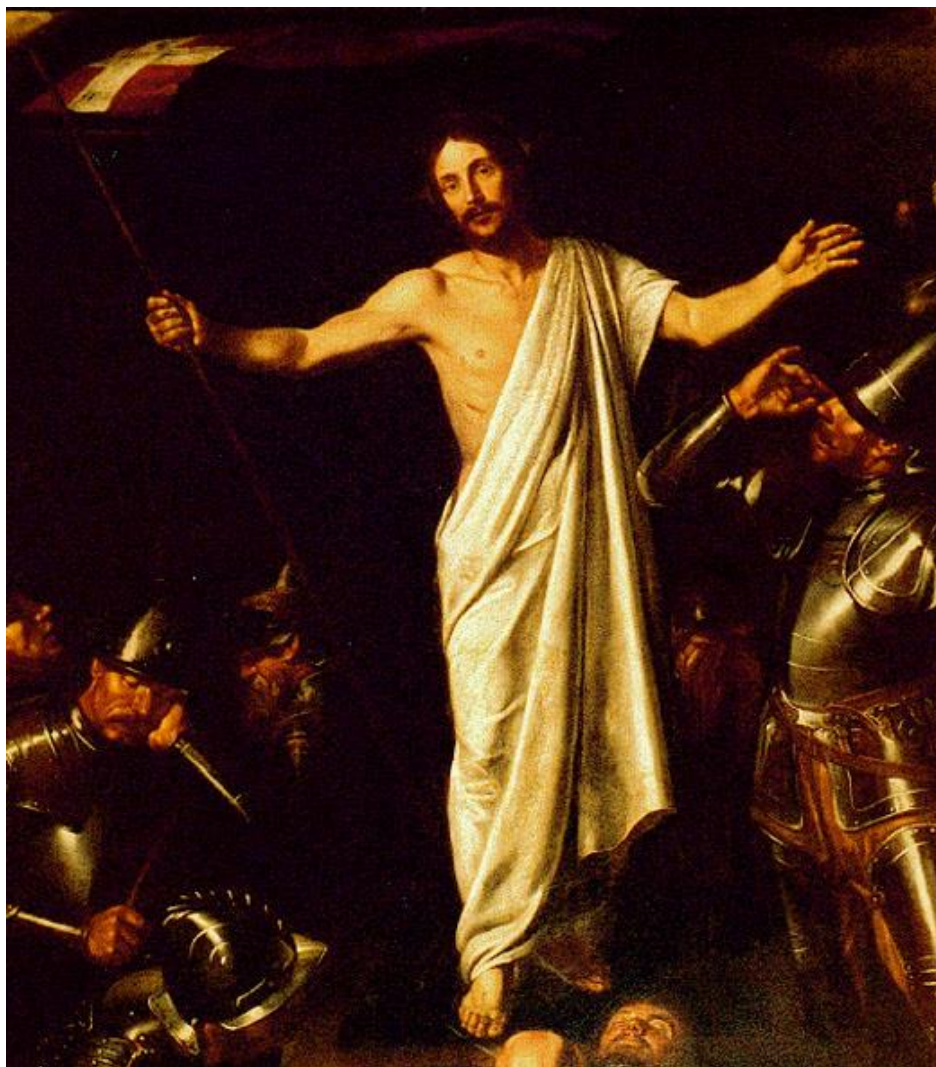
N. Coypel: Vzkriesenie (1700)

C. Schut: Zmŕtvychvstalý Kristus medzi skupinami anjelov a svätých (17.st.)

P. Lisebetius podľa P. Veronese: Zmŕtvychvstanie (lept, 1673)

L. Finson: Vzkriesenie Krista (17.st.)

G. Seghers: Vzkriesenie (1620)

C. Galle II: Vzkriesenie Krista (17.st.)

H. Wierix: Vzkriesenie (1593)

Stredoeurópsky grafik zo 17.storočia: Vzkriesenie Krista (medirytina, 1640-1680)

S. Ricci: Vzkriesenie (1715-1716)

J. M. Rottmayr: Vzkriesenie (18.st.)

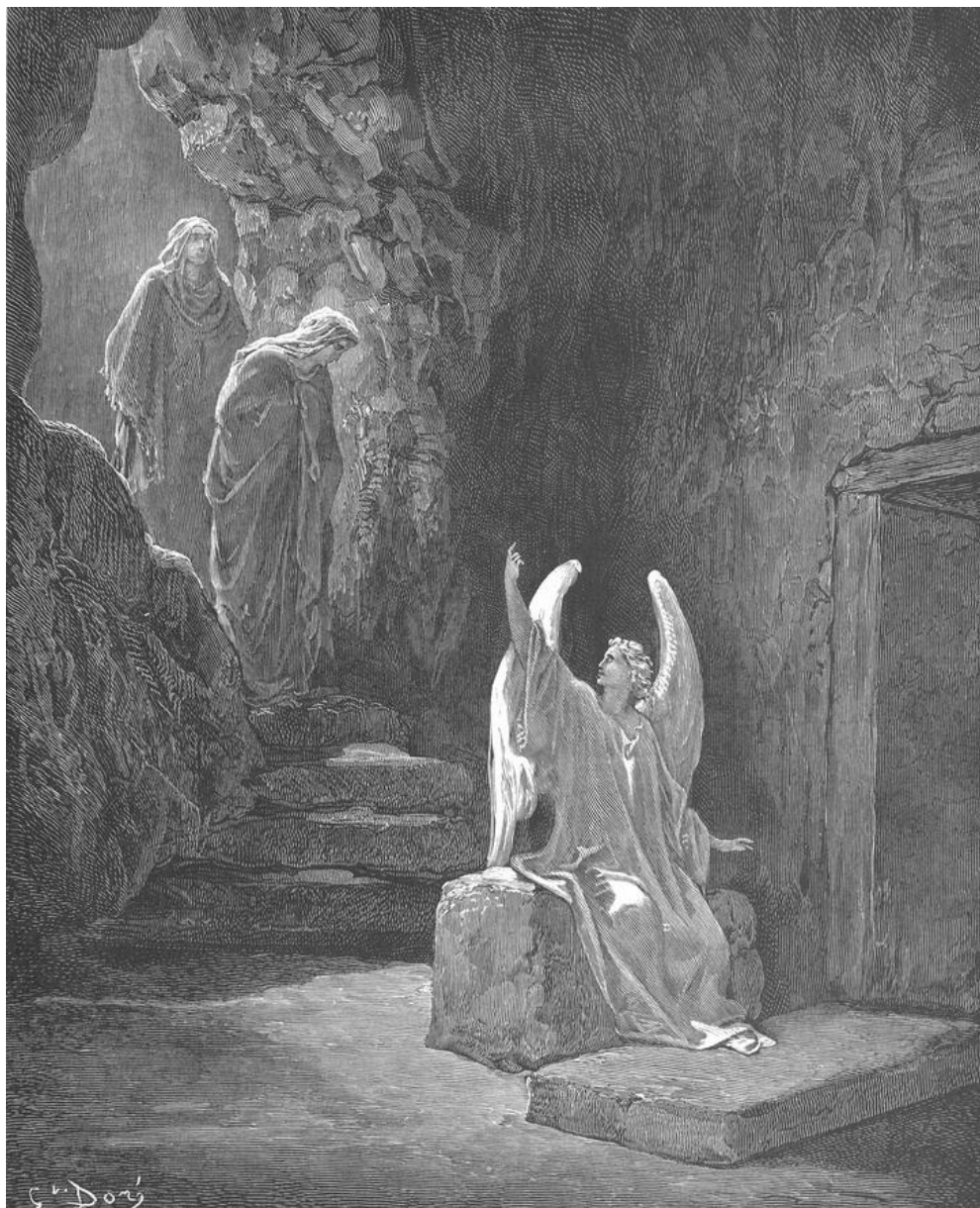
B. West: Anjel Pán ohlasuje vzkriesenie (1805)

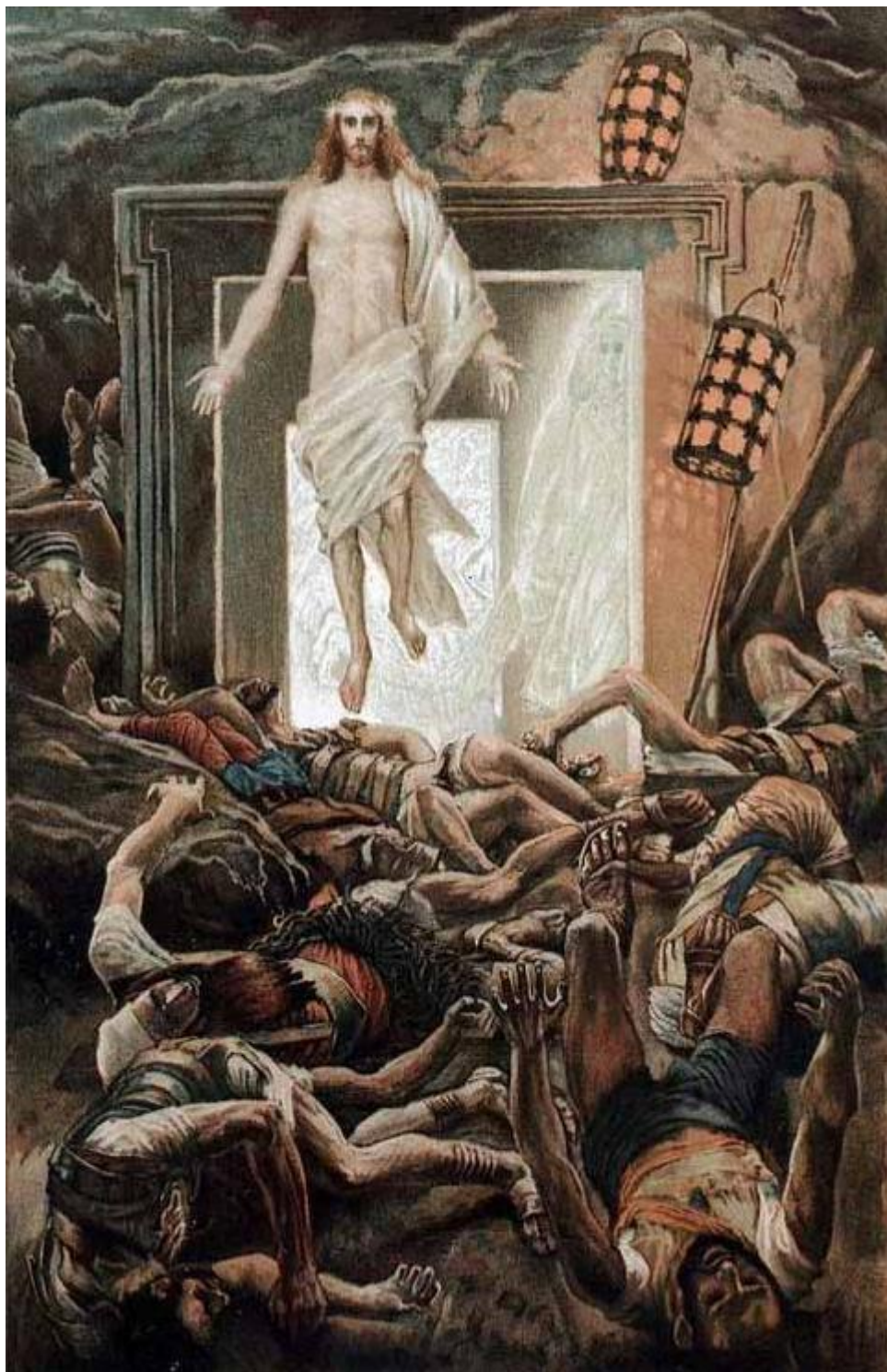
Ruský ikonopisec: Zmŕtvychvstanie Krista (1775-1800)

Neznámy maliar (pôvodne Slovenský maliar zo začiatku 18.st.): Svätý Ján a svätý Peter pri Kristovom hrobe (1700-1730)

G. Doré: Anjel pri prázdnom hrobe (drevoryt, 1866)

J. Tissot: Vzkriesenie (akvarel, 1896)

J. Tissot: Angel sediaci na kameni hrobky (akvarel, 1886)

W. Blake: Vzkriesenie Krista (perokresba, lavírovanie, akvarel; ilustrácia z frontispice básne Nočné myšlienky, 1795-1797)

W. Blake: Vzkriesenie (19.st.)

N. N. Ge: Správy o vzkriesení (1867)

N. N. Ge: Zvest' o vzkriesení (1866)

E. Burne-Jones: Ráno po vzkriesení (1882)

H. O. Tanner: Dvaja učenici (Peter a Ján) pri hrobe (20.st.)

I. I. Filičev: Vzkriesenie (1992)